

Motivace rodičů k domácímu vzdělávání dětí

Martina Hudáková

Bakalářská práce
2022



Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav pedagogických věd

Akademický rok: 2021/2022

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Martina Hudáková**
Osobní číslo: **H19520**
Studijní program: **B0111A190011 Sociální pedagogika**
Forma studia: **Kombinovaná**
Téma práce: **Motivace rodičů k domácímu vzdělávání dětí**

Zásady pro vypracování

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti vzdělávání, vzdělávacího systému a domácího vzdělávání.

Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.

Realizace kvalitativního výzkumu formou hloubkových rozhovorů.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

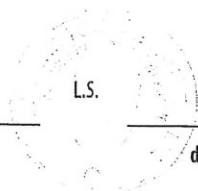
HENDL, Jan, 2005. Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-485-4.
HOLT, John, 1995. Jak se děti učí. Praha: Strom. ISBN 80-901662-7-X.
MASARYK, Tomáš Garrigue, 1990. O škole a vzdělání. Státní pedagogické nakladatelství Praha. ISBN 80-04-25554-X.
MATOUŠEK, Oldřich, 1993. Rodina jako instituce a vztahová síť. Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 80-7178-976-3.
WALTEROVÁ, Eliška, Jan PRŮCHA a Jiří MAREŠ, 2013. Pedagogický slovník. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0403-9.

Vedoucí bakalářské práce: **PhDr. Zuzana Hrnčířková, Ph.D.**
Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce: **26. ledna 2022**
Termín odevzdání bakalářské práce: **29. dubna 2022**



Mgr. Libor Marek, Ph.D.
děkan



doc. Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

Ve Zlíně dne 26. ledna 2022

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval(a) samostatně a použitou literaturu jsem citoval(a). V případě publikace výsledků budu uveden(a) jako spoluautor.

Ve Zlíně 20 4 2022



1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací;

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dní před konáním obhajoby zveřejněny k nahlédnutí veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího prajevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédá k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce je zaměřena na téma motivace rodičů k domácímu vzdělávání dětí. Bakalářská práce je rozdělena do dvou částí- teoretická a praktická. Teoretická část zahrnuje první 4 kapitoly, kde se pojednává obecně o domácím vzdělávání, jaký máme vzdělávací systém, o alternativním vzdělávání, o dětech, jak se jim daří v domácím vzdělávání, jaký pohled mají na tuto formu vzdělávání nejen rodiče ale i veřejnost a v závěru teoretické části je zmíněna motivace, její základní rozdělení. Praktická část bakalářské práce, je věnována metodologii výzkumného šetření, výzkumnému problému, kde se prováděl kvalitativní výzkum. Z nasbíraných dat pomocí polostrukturovaného rozhovoru, jsme se dozvěděli různé názory od rodičů, které právě vzdělávají své děti doma. Jaké mají rodiče zkušenosti s domácím vzděláváním, jaké pozitivní ale i negativní stránky může tato forma vzdělávání doprovázet.

Klíčová slova: domácí vzdělávání, motivace, děti, systém vzdělávání v ČR

ABSTRACT

This bachelor thesis focuses on the topic of parents' motivation to homeschool their children. It is divided into two parts- theoretical and practical. The theoretical part includes the first 4 chapters which discuss home education in general, what our education system is like, alternative education, how children fare in home education, parents' and public views on this form of education. At the end of the theoretical part motivation and its basic division is mentioned. The practical part of the bachelor thesis is devoted to the research methodology, research problem and to where qualitative research was conducted. From the collected data using semi-structured interviews, we learned different opinions from parents that are currently educating their children at home - their experiences with home schooling and what the positive and negative aspects of this form of education might bring.

Keywords: home education, motivation, children, education system in the Czech Republic

Ráda bych poděkovala PhDr. Zuzaně Hrnčířkové, Ph.D. za vedení bakalářské práce, za její nezbytnou pomoc, ochotu a cenné rady. Poděkování patří hlavně i mé rodině a blízkým za velkou podporu v průběhu celého studia při slabších chvílích a především chci poděkovat respondentům, kteří byli ochotní mi předat své zkušenosti a informace potřebné k této bakalářské práci.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 DOMÁCÍ VZDĚLÁVÁNÍ	12
1.1 DOMÁCÍ VZDĚLÁVÁNÍ A JEHO PROCES	13
1.2 DOMÁCÍ VZDĚLÁVÁNÍ V EVROPĚ	15
1.3 VZDĚLÁVACÍ SYSTÉM A JEHO ROZDĚLENÍ	16
1.3.1 Základní škola	17
1.4 ALTERNATIVNÍ INSTITUCIONÁLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ	18
1.4.1 Pohled na alternativní institucionální vzdělávání	19
2 DÍTĚ A DOMÁCÍ VZDĚLÁVÁNÍ	20
2.1 POHLED VEŘEJNOSTI NA DOMÁCÍ VZDĚLÁVÁNÍ	21
3.1 POHLED RODIČŮ NA DOMÁCÍ VZDĚLÁVÁNÍ.....	24
4 MOTIVACE	26
4.1 DĚLENÍ MOTIVACE	26
4.1.1 Vnější motivace.....	26
4.1.2 Vnitřní motivace.....	27
II PRAKTICKÁ ČÁST	28
5 METODOLOGIE VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ	29
5.1 VÝZKUMNÝ PROBLÉM	29
5.2 VÝZKUMNÉ CÍLE	29
5.3 VÝZKUMNÉ OTÁZKY	29
5.4 KVALITATIVNÍ VÝZKUM.....	30
5.5 TECHNIKA SBĚRU DAT	30
5.6 VÝZKUMNÝ SOUBOR	31
6 ANALÝZA DAT	32
6.1 PRAXE DOMÁCÍHO VYUČOVÁNÍ.....	33
6.2 SPOLUPRÁCE SE ŠKOLOU	36
6.3 EMOCE SPOJENÉ S DOMÁCÍM VZDĚLÁNÍ	38
6.3.1 Pozitivní zkušenosti	38
6.3.2 Negativní zkušenosti	40
6.4 MOTIVÁTORY K DOMÁCÍMU VZDĚLÁVÁNÍ	42
6.4.1 Nesouhlas s nastaveným školským systémem	43
6.4.2 Touha po svobodě	44
6.4.3 Já znám své dítě	45
6.5 RODIČ V ROLI UČITELE	47

6.5.1	Zaměstnání	47
6.5.2	Role	49
6.5.3	Osobnost, vlastní zkušenosti a povahové rysy vzdělavatelů.....	50
7	INTERPRETACE DAT.....	52
7.1	VÝZKUMNÁ OTÁZKA 1	52
7.2	VÝZKUMNÁ OTÁZKA 2	52
7.3	VÝZKUMNÁ OTÁZKA 3	53
8	DISKUZE	54
	ZÁVĚR	55
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	57
	SEZNAM TABULEK.....	61
	SEZNAM PŘÍLOH.....	62

ÚVOD

Tato bakalářská práce se bude věnovat tématu domácího vzdělávání dětí. Jako maminka tříletého syna, se mě dotýkají témata školka a škola. I když já jsem pro tu běžnou formu vzdělávání ve škole, velice mě zaujalo, že někdo se může rozhodnout pro formu, kdy rodiče budou vzdělávat své děti doma. Přijde mi, že se tomuto tématu příliš mnoho autorů nevěnuje, tudíž mě tím více lákalo ho prozkoumat do hloubky. Cílem této bakalářské práce bude zjistit motivaci rodičů k domácímu vzdělávání dětí, co k takovému rozhodnutí rodiče vede. Zda se rozhodli hned ve školce, nebo je škola zklamala a došli k domácímu vzdělávání až později, jak to zvládají s prací a co vlastně na to děti, jak jsou spokojené v domácím vzdělávání. Bakalářská práce bude rozdělena do dvou hlavních částí - teoretická a praktická. Cílem teoretické části je vymezení základních pojmů souvisejících s tématem práce. Praktická část, se zabývá metodologií výzkumného šetření a výzkumnými otázkami, jejíž cílem bude nacházet odpovědi na dané hlavní a dílčí výzkumné otázky, prostřednictvím polostrukturovaných rozhovorů.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 DOMÁCÍ VZDĚLÁVÁNÍ

V této kapitole bude obecně popsáno domácí vzdělávání, co to je, kdy a kde vzniklo, jak se s ním pracuje v České republice ale i v zahraničí. Bude zde zmíněno, co o domácím vzdělávání udává školský zákon a stejně tak možnosti a povinnosti rodičů s ním spojené. Poslední část této kapitoly pak bude věnována alternativnímu vzdělávání, stručnému představí možnosti, které mají rodiče, kteří se pro takovou formu vzdělávání svých dětí rozhodnou.

Historie domácího vzdělávání sahá až do 60. let minulého století. Nejrozšířenější toto téma bylo v jednotlivých státech USA, kde si právo vzdělávat své děti doma rodiče přímo vybojovaly. V hloubi historie bylo domácí vzdělávání spíše výsadou bohatších společností, které svým dětem najímaly domácí osobní učitele. Mezi známé osobní učitele patří například Karel Čapek, který byl domácím učitelem ve šlechtické rodině na zámku Chyšce v roce 1917. (skolahermanek.cz, 2022).

Pojem domácí vzdělávání, není zcela přesný. Z právního hlediska v České republice takový pojem není uznáván. Musíme být tedy konkrétnější, dle §41 zákona č. 561/2004 Sb. (MŠMT, 2021) se jedná o individuální vzdělávání. Individuální vzdělávání je vzdělávání, kdy děti nemají pravidelnou a trvalou školní docházku, která je akreditována MŠMT. Způsobů, kterými takovéto vzdělávání můžeme plnit, je více. Dítě můžeme vzdělávat doma samostatně, po splnění určitých povinností dané zákonem, nebo s využitím soukromého učitele. Časté je také společné, řekněme komunitní vzdělávání, které sdružuje více rodin, a ty si své děti „střídají“ mezi sebou.

Tato forma vzdělávání v České republice je uzákoněna již 16 let, momentálně ji využívají necelé tři tisíce žáků a pro většinu společností, je to stále něco nového a zvláštního. Kašparová (2019, s. 15 – 30) je však přesvědčena o tom, že domácí vzdělávání není nic špatného, přináší s sebou určitou svobodu, ale i velkou zodpovědnost. Dá se říct, že s sebou kromě toho nese i špetku dobrodružství, jak pro děti, tak pro rodiče. Domácí škola není žádná inovace, můžeme to spíše pojmenovat jako návrat ke kořenům. Děti byly dříve vzdělávány především doma, protože rodiče potřebovali jejich pomoc v domácnosti, s hospodařením, se zvířaty apod.

Praktický průběh nástupu do domácího vzdělávání v České republice doprovází nutnost zapsání dítěte do „klasické“ školy, kde následně rodiče zažádají o individuální plán studia

pro své dítě (MŠMT, 2021). Zimčík (2017) hovoří o 5 nejčastějších skupinách žáků, kterým je individuální studium umožněno:

- Vrcholoví sportovci, kteří by neměli na pravidelnou školní docházku dostatek času, protože spousta hodin denně trénují a věnují se naplno sportu. Tudíž z praktických důvodů je domácí vzdělávání nejvhodnější.
- Děti, kteří běžnou školu navštěvovali, ale zažili v ní tvrdou šikanu a bylo pro ně nemožné se do školy vrátit. Domácí vzdělávání pro ně bylo poté vysvobození.
- Děti, kteří mají nelehké zdravotní problémy a potřebují speciální vzdělávací potřeby, proto jim pomáhá individuální vzdělávání.
- „Běžné“ děti, jejichž rodiče se na základě subjektivních motivací rozhodnou pro alternativní formu vzdělávání v podobě domácí výuky. Mají jasnou představu o tom, jak chtějí své dítě učit.
- Děti, jejichž rodiče mají vyhraněný názor na úroveň běžných základních škol, a chtějí své děti vzdělávat jiným způsobem, než nabízí běžné základní školy

V posledních 2 letech se rodiče, školy i žáci potýkají s novým „důvodem“ k domácímu vzdělávání, a to dlouhodobým uzavřením škol a dalších vzdělávacích zařízení na základě pandemie koronaviru. Rodiče tak byli „donuceni“ nahlédnout hlouběji do systému domácího vzdělávání. Ačkoliv se školy v dobách slábnutí pandemie znovu otevíraly, stále panovaly omezení nejen přímo při výuce, ale i v rámci mimoškolních aktivit (kroužky, dětské kluby, bazény a jiná sportoviště, akce pro rodiny s dětmi, akce pořádané školou – př. lyžařský nebo vodácký výcvik, plesy, karnevaly...). Logicky došlo k výraznému omezení sociálních kontaktů dětí a z řad rodičů se ozývají obavy o dostatečnou socializaci dětí (Hejdová, 2021).

Z toho vyplývá, že domácí vyučování není vždy „svobodnou volbou“ rodičů, někdy je to zkrátka cesta kladoucí nejmenší odpor, v mnohých případech (např. u dětí s těžkým zdravotním nebo mentálním omezením) cesta jediná (Rutová, 2012).

1.1 Domácí vzdělávání a jeho proces

Současná legislativa podle §41 zákona č. 561/2004 Sb. praví, že individuální vzdělávání je možné jak na 1. tak i na 2. stupni základní školy ve znění od roku 2016 (MŠMT, 2021).

Dnes si může domácí vzdělávání každý upravit k obrazu svému. Většina rodičů si oblíbí pozici někde mezi domácí školou a „unschoolingem“ (Holt, 2018). Ten Harnošová (2014)

definuje jako svobodné vzdělávání. Rodič není pro dítě učitelem, „jen“ mu poskytuje potřebné prostředí a sleduje, jak se učí. Motivací pak nejsou známky, ale radost dítěte z učení se novým věcem, zájem se zdokonalovat a nadšení pro danou věc.

Kromě unschoolingu, jako jedné z forem domácí výchovy, popisuje Harnošová (2014) ještě další dvě možnosti:

- 1) Klasické domácí vyučování, kdy je dítě vyučováno jedním z rodičů doma, ale podle běžného pravidelného školního rozvrhu se školními učebnicemi.
- 2) Komunitní a sdružené školy, kde každé dítě spadá pod určitou sdruženou nebo komunitní školu a rodiče pozvou pedagoga přímo domů, který má tak možnost věnovat se menší skupince dětí – tím pádem více individuálně, než v klasické škole. Rodiče přitom mohou chodit do zaměstnání.

Jako další možnost Harnošová (2014) zmiňuje spojení těchto metod dohromady přímo na míru konkrétní rodině.

Jiným příkladem dělení domácí výuky může být ten, který nabízí Rutová (2012), u ní je hlavním kritériem dělení to, na koho spadá odpovědnost za vzdělání dítěte:

- 1) **Škola doma** – srovnatelné s klasickým domácím vzděláváním tak, jak ho chápe Harnošová (2014), tedy učitelka přesně rodině zadá, co mají doma dělat, a stanoví, jak často budou děti chodit do školy na přezkušování. Děti používají učebnice domovské školy a jsou hodnoceny většinou tes-tem. V tomto případě nepřenáší učitel/ka odpovědnost na rodinu, ale ponechá si ji.
- 2) **Domácí vzdělávání** – dá se říci, že spojuje unschooling s komunitním vzděláváním – záleží na volbě rodiče, každopádně, on je zde tím, kdo nese plnou zodpovědnost. Návštěvy ve škole nejsou časté a rodiče by měli mít možnost lépe vnímat potřeby a individuální zájmy dítěte a reagovat na ně.

Hodnocení výsledků domácího vzdělávání může mít kromě testů také formu rozhovorů s dalšími pedagogickými odborníky (př. dětskými psychology nebo školními poradci), audio nebo video záznamů dokumentujících, že děti dokáží prakticky využít nabyté znalosti a dovednosti nebo např. písemných zpráv od lidí, kteří s rodinou nejsou v příbuzenském vztahu a s dítětem pracují (Holt, 2018, s. 254).

Ať už zvolíme jakékoliv dělení, proces, který musí rodiče absolvovat, pokud chce své dítě vzdělávat doma, zůstává dle §41 školského zákona (MŠMT, 2021) stejný, a to:

1) Každý žák musí být přijat na základní školu k povinnému plnění školní docházky. Poté rodiče podají do školy žádost k individuálnímu vzdělávání, ohledně kterého rozhoduje ředitel školy.

2) Žádost k individuálnímu vzdělávání školy, kterou rodiče podávají, musí obsahovat:

- Celé jméno, rodné číslo a místo trvalého bydliště
- Ročník, do kterého právě student spadá, popřípadě pololetí, kdy bude mít dítě individuální vzdělávání a seznam učebnic s učebními texty.
- V žádosti musí být důvod, proč se žák bude vzdělávat individuálně a přidány veškeré do-kлады se splněným vzděláváním od osoby, která bude dítě vzdělávat.
- Rodič se musí vyjádřit, kde dítě bude vzděláváno, aby mu bylo zařízeno veškeré zabezpečení, technika a prostor, kde se bude učení věnovat.
- Na závěr je potřeba vyjádření od školního poradce

3) Ředitel školy individuální vzdělávání povolí, pokud budou všechny výše zmíněné podmínky splněny a pokud důvody pro individuální vzdělávání shledá za důležité.

4) Děti, které se podrobují individuálnímu vzdělávání, musí každého půl roku přijít do školy, na kterou jsou přihlášeny k povinné školní docházce a musí složit zkoušku z učiva, které se učí.

5) Za dítě, které je individuálně vzděláváno má odpovědnost jeho rodič. Proto pokud rodič bude mít mínění, že na zkoušce ve škole bylo dítě nespravedlivě ohodnoceno, má možnost do 8 dnů požádat o přezkoušení žáka.

System domáciho vzdělávání může být samozřejmě zneužíván, ale ředitel školy i pedagogové ovládají strategie, jak zneužívání předejít nebo ho rozpoznat. Žák chodí na pravidelné přezkušování, a kdyby se naskytlo ze strany pedagogů jakékoliv pochybení, že žák není řádně a dostatečně vzděláván, škola může zakročit a nemusí domácí vzdělávání přijmout (Feřtek, 2014).

1.2 Domáci vzdělávání v Evropě

V Evropě je domácí vzdělávání možné všude kromě Německa a Španělska. Děti, které prochází domácím vzděláváním je v České republice kolem tří tisíc. Toto množství žáků je dlouhodobě stabilní, žáků v domácím vzdělávání ani neubývá ani nepřibývá (Rutová, 2012).

Jak jsme se mohli dočíst o pár řádků zpět, domácí vzdělávání je v Německu postaveno úplně mimo zákon. Za případné porušení hrozí tresty od pokut až k odebrání dětí. Známý případ, o kterém se lze dočíst na internetu je případ Dirka a Petry Wunderlicových, kterým byly děti odebrány, právě kvůli této formě vzdělávání. Domácí vzdělávání v Německu zakázal nacistický režim a po druhé světové válce bohužel už nebylo povoleno (Zima, 2017).

Ani lidé žijící ve Španělsku se na domácí vzdělávání netváří moc přívětivě. V České republice je postup takový, že dítě, které je vzděláváno doma, musí být přihláшено na základní škole. Ve Španělsku je to přesně naopak. Když se rodina rozhodne, že pro dítě chce zajistit domácí vzdělávání, musí rodiče dítě ze školy odhlásit a poté je rodina nahlášena na sociální odbory. Ve Španělsku nemají pro domácí vzdělávání jasně vytyčený zákon. Nedá se říct, že je to legální, protože rodina může být za to i stíhána ale není to ani nelegální. Jde o tzv. „homeschooling“ kdy dítě nemá žádné osnovy a povinnosti a dělá zkoušky až v plnoletosti, což je v jejich 18 letech (ucseschuti.blogspot.com, 2015)

Domácí vzdělávání mělo vždy své obdivovatele, stoupence ale i odpůrce. Podobně je tomu i dnes. Do České republiky zavítali vzdělavatelé z USA a věnovali se seminářům o domácím vzdělávání. Dneska je ve světě již několik učebnic, které přímo pojednávají o domácím vzdělávání. Mezi lidmi, kteří vyučují doma, je mnoho učitelů. Domácí vzdělávání je velmi působivá forma výuky, a to hlavně pro děti, kteří potřebují zvládat více věcí, než jen školu. V domácím vzdělávání si každý může nastavit své tempo. Odpůrci této formy vzdělávání mají obavu hlavně o socializaci, kladou si otázky, kde si děti seženou kamarády, jak se naučí chovat se v kolektivu a jak kvalitní může být výuka bez učitelů. Nejčastěji probíhá vzdělávání na prvním stupni, rodiče tedy vzdělávají své děti doma prvních 5 let, domácí vzdělávání na druhém stupni se vyskytuje jen zřídka. (skolahermanek.cz, 2022)

1.3 Vzdělávací systém a jeho rozdělení

Vzdělávací systém v České republice bývá zpravidla rozdělen na primární, sekundární a terciální. Vzdělávací systém je bezplatný, ale existují i soukromé školy, kde se platí školné. Povinná školní docházka je 10 let. (European commission, 2022).

Jelikož tato bakalářská práce se věnuje domácímu vzdělávání především zaměřené na děti ve věku, které přechází z mateřské školky do školy a hlavně na děti ve věku základní školy prvního a druhého stupně, tudíž následně bude podrobněji popsáno jen preprimární, primární a sekundární vzdělávání.

Preprimární (předškolní) vzdělávání

Jedná se o mateřskou školku, která poskytuje vzdělání dětem ve věku od 2 až do 6 let. Do mateřské školky jsou přednostně přijímány děti, které dovršily 3 let věku nejpozději k 31. srpnu. Všechny školky dále mají vlastní kritéria, podle kterých se řídí při přijímání dětí. A to od trvalého bydliště, přes sourozence dětí navštěvující danou školku až po data narození. Předškolní docházka není povinná, kromě posledního roku před nástupem do základní školy. Konkrétněji od 5 let dítěte, je dle novely školského zákona, zákon č. 178/2016 Sb. (MŠMT, 2021) poslední rok v předškolní docházce v České republice od roku 2017 povinný.

Primární a sekundární vzdělávání (základní vzdělávání)

Zde se zahrnují děti ve věku od 6 do 15 let. Vzdělávání se uskutečňuje v základních školách, zahrnujících 9 ročníků, které jsou rozděleny na první a druhý stupeň. Druhý stupeň je možné absolvovat i na víceletých gymnáziích a osmiletých konzervatořích.

1.3.1 Základní škola

Na základních školách jsou jednotlivé třídy, kdy jednu třídu navštěvuje okolo 25 žáků. Žáci se vyučují podle školního rozvrhu, který jim je stanoven na začátku školního roku, podle legislativy. Vyučování dětem začíná v 8 hodin ráno a ukončeno musí být nejpozději v 17 hodin. Vyučovací hodina trvá 45 minut, poté následují velké (až 30 min) a malé (10 min) přestávky. 30 minutová přestávka je ta nejdelší a je určena na oběd. Pro žáky prvního stupně, je součástí základní školy družina, kde mají děti možnost po vyučování čekat na rodiče nebo jiné pečující osoby, které je vyzvednou. Vychovatelé se dětem starají o pestrý, zábavný ale i vzdělávací program. Na prvním stupni vyučuje jednu třídu žáků jeden a ten samý pedagog ze všech předmětů. Je tomu tak většinou po dobu 3 let, než se dětem začne rozrůstat škála předmětů o nové. Děti mívají několikrát za rok prázdniny - podzimní, vánoční, pololetní, jarní, velikonoční a hlavní, letní (European commission, 2022).

Nad vyučováním na základní škole, tak jak ho v České republice známe, se kriticky zamýšlí např. Dvořák (2011, s. 26 - 190). Tvrdí, že jádro školství je potřeba stále modernizovat a profesionalizovat. Ředitelé základních škol opakovaně tvrdí, že úspěšnost školy je postavena na lidech, konkrétněji na učitelích. Základní školu jako takovou především zajímají výborné výsledky. Všechny žáky vedou a motivují úplně stejně a to ve všech předmětech. Děti vnímají školu hlavně podle toho, jaké mají učitele, jaké klima dokáže učitel nastavit. Učitelé žáky vystavují k vyššímu pracovnímu tempu, většinou je to proto, že mají strach, aby stihli projít veškerý naplánovaný obsah. Spousta učitelů se na konci vyučovací hodiny nevěnuje tzv. reflexi. Zaměřují se spíše na chování žáků a nevěnují tak více prostoru pro jejich

vyjádření k průběhu hodiny. Pedagogové také mají někdy tendenci trestat žáky neplánovaným vyvoláním k tabuli. Když vidí, že žák nedává pozor, vyvolají ho, žák neodpoví správně a usedá zpět do lavice s pětkou, jen proto, že byl zrovna chvíli nepozorný, ale jsou případy, kdy to zdaleka nemusí být tak jednoznačné. Dalším příkladem trestání žáků, bývají neplánované testy tzv. desetiminutovky. Učitelé touhle cestou chtějí žákům ukázat, že se musí připravovat na každou vyučovací hodinu, že by to pro ně mělo být automatické. Děti (zvláště ty, kterým na pěkných známkách záleží) pak ale mnohdy ze školy odchází ve špatném rozpoložení, naštvaní nebo smutní.

Holt (in *alternativniskoly.cz*, 2022), píše: „*Vzdělávání je pro mnohé chození na místo, kterému se říká škola, a kde je někdo nutí naučit se něco, co se moc učit nechtějí, pod hrozbou, že se stane něco zlého, když to neudělají – spousta lidí takové hry nemá ráda a ukončuje je co nejdřív. Někdy děti nemají školu rády proto, že je zajímá spousta věcí, na které jim nikdo ne-odpoví, protože nejsou ve školním rozvrhu.*“

1.4 Alternativní institucionální vzdělávání

Pojem alternativní škola vznikl z latinského slova alter, pro toto slovo je v překladu více variant např. jiný, druhý, odlišný. Alternativní škole jsou často přiřazována synonyma jako svobodná nebo volná škola. Avšak v jednotlivých zemích se může obsah pojmu alternativní škola lišit. V německém pedagogickém slovníku (in Váňová, 2011, s. 116) jsou za alternativní školy označovány ty, „*které se zcela nebo částečně odlišují svými cíli, učebními obsahy, formami učení a vyučování, organizací školního života a spoluprací s rodiči od jednotlivých charakteristik státní/veřejné školy.*“

Alternativní školy můžeme někdy najít také pod názvem školy hrou. Od běžných škol se liší jinými metodami, mají jiný průběh výuky. Učivo se snaží přednášet většinou formou hry, zadáváním různých úkolů a učí se o všem diskutovat (alternativní školy, 2022).

Hrázská (in *Alternativní školy*, 2022) nabízí na svých webových stránkách mimo jiné přehled alternativ dostupných v naší republice:

- Waldorfská (MŠ, 1. i 2. stupeň ZŠ, SŠ)
- Montessori (MŠ, 1. i 2. st. ZŠ)
- Daltonská (MŠ, 1. i 2. st. ZŠ, SŠ)
- Jenská (1. st. ZŠ)
- Začít spolu (MŠ, 1. st. ZŠ)
- Zdravá škola (MŠ, 1. i 2. st. ZŠ, SŠ)
- Integrovaná škola (MŠ, 1. st. ZŠ)

- Lesní neboli přírodní škola (MŠ / SŠ)
- Domácí vzdělávání (MŠ, 1. i 2. st. ZŠ, SŠ)

Průcha (in Váňová, 2011) dělí alternativní školy na státní a nestátní, přičemž mezi nestátní zařazuje reformní školy montessoriovskou, frinetovskou, waldorfskou, jenskou, daltonskou a různé církevní školy, mezi státní potom řadí školy s otevřeným vyučováním, volnou architekturou, magnetové, přesahující, bez ročníků, tzv. „školy 21. století“, nezávislé, s alternativním programem a další.

1.4.1 Pohled na alternativní institucionální vzdělávání

Rodiče i děti jsou rády, že mohou zapomenout na omezení, se kterými by se museli ve škole potýkat. Učení si mohou doslova užívat např. na terase nebo na zahradě, bez toho aby museli vstávat v 6 hodin ráno a sedět vzpřímeně 7 hodin v lavicích. Mohou si udělat přestávku, kdy potřebují a ne, když zrovna zazvoní. Je důležité dítě stále motivovat a ukázat mu i jiné cesty k učení, než jen z knížek. Cizí jazyk, konkrétně slovíčka se děti mohou aktivně naučit z filmů, z počítačových ale i deskových her a s kamarády se mohou bavit i během výuky, když téma patří k probíranému předmětu (Kratochvílová, 2020).

Učení je vrozená schopnost. Učí se jak děti, tak dospělí. Lidé se učí skrze vlastnosti a zkušenosti, které jsou nám předávány den po dnu, rok po roku, zkrátka od narození až do smrti. Tato vlastnost předávání je tak silná, že jsme nuceni dělat věci stejně tak, jak byly dělány, a jak je dělají ostatní. Tak, jak nás učí učitelé ve škole. Většina osob strávila ve škole tolik času, že není snadné si představit, že by se mohlo vyučovat jinak než ve škole, usazení v lavicích, s přestávkami, s paní učitelkou a se školním řádem. Jiné možnosti, jak děti vyučovat, ale jsou (Holt, 2018, s. 17).

2 DÍTĚ A DOMÁCÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Tato kapitola bude věnována konkrétněji dětem, jak se dokáží učit, jaká je pro ně potřeba péče v domácím vzdělávání. Budou zde popisovány různé názory, vysvětlení a pohledy veřejnosti na domácí vzdělávání.

Ať už rodiče přistoupí ke vzdělávání svého potomka jakkoliv, mělo by dítě v rodině vždy nalézat oporu, lásku, porozumění a s vybraným modelem výuky by se mělo ztotožňovat. Je důležité, aby mělo určitou svobodu, aby se cítilo samo sebou, aby si od mala budovalo svou osobní odlišnost a zachovávalo si ji takovou, jaká je (Matoušek, 2003, s. 83).

Odborníci se shodli na tom, že děti se nejlépe učí, když jsou malé, zkrátka děti, které ještě nenavštěvují školu, protože nejsou ničím ovlivňovány. Malé děti se dokonce dokáží učit lépe než dospělí, protože dokáží lépe použít své myšlení. Jen málo dětí se dokáže ve škole učit způsobem, ke kterému bychom je chtěli „přimět“. Když děti nastoupí do školy, začnou se stydět, ohlížet se na ostatní, bát se a většinu času se necítí ve své kůži. „*Používají své myšlení ne k tomu, aby se učily, ale aby se zbavily toho, co podle nás mají dělat - učit se*“ (Holt, 1995, s. 7).

Děti jsou jedinečné osobnosti a je dobré se jimi zabývat. Je důležité, aby se učitelé i žáci zamysleli a uvědomili si, že hlava a paměť se ovládá nejlépe, když není pod nátlakem a zkušenosti, které se odehrají na živo, a stávají se vlastními zkušenostmi, se pamatují nejlépe (Holt, 1995, s. 9).

Podle Prechalové (in rodinacestuje.cz, 2020), maminky vzdělávající své děti doma, resp. na cestách, se žákům, kteří navštěvují klasickou školu, nedostává tolik možností zažít něco na vlastní kůži, aby je to nadchlo a vryli si důležité a cenné informace do paměti. Domácí vyučování zvolila hlavně kvůli cestování. Jako rodina jezdí společně na výlety a hledají nejruznější způsoby, jak zábavně děti vzdělávat. S manželem oba pracují na plný úvazek, ale z home office, i tak je ale náročné věnovat se na plno práci i dětem. Děti vedou hodně k samostatnosti, věnují se sami četbě a poté nad jejich výtvary a poznatky s rodiči komunikují a učí se. Děti málokdy sedávají u stolu, píšou jen do písanky. Vzdělávat se snaží především hrou a to, jak doma, tak venku, ze zážitků, četby, sledování dokumentů, někdy děti hlídají dědeček s babičkou a ti jim dokáží předat zas jiné zkušenosti a zajímavosti. Díky cestování děti dobře umí cizí jazyky. Vždy když rodina cestuje na nové místo, vytvoří si s dětmi projekt o dané zemi, naplánují cestu, naučí se různé zajímavosti, sepiší úkoly, co je potřeba se naučit a zjistit.

2.1 Pohled veřejnosti na domácí vzdělávání

Výhodou v domácím vzdělávání je, že rodiče dokáží respektovat, co dítě umí a neumí. Kde se pozastavit, na dítě netlačit a nestresovat. Když například dítě matematiku zvládne za kratší dobu, než se očekávalo, zbylý čas může věnovat jinému předmětu, kterému je potřeba věnovat se více. Tenhle přístup, v normální škole není možný, protože ve školní třídě je 25 žáků, a není v lidských, konkrétně v učitelských, silách, aby se věnoval každému studentovi stejně. Že by u někoho zrychlil a u někoho zpomalil. Navíc ve škole jsou dané osnovy kdy, a jak se které látky budou vyučovat, nemohou si dovolit být příliš dopředu nebo naopak pozadu. Děti se musí zkrátka přizpůsobovat školním pravidlům (Feřtek, 2014). Tudíž jak vyplývá z předchozích řádků, v domácím vzdělávání je důležité a hlavně vzácné, že je dětem umožněno vlastní zkoumání a přemýšlení nad tím, nad čím se potřebují nebo chtějí pozastavit (Holt, 2018, s. 231).

Někteří rodiče jsou naopak proti této formě vzdělávání. Hlavním bodem domácího vzdělávání, který rodiče kritizují a proběhne jim hlavou jako první je socializace. Nedokáží si hned představit, kde a jak budou děti trávit čas s jinými dětmi a kde si vytvoří kamarády (Richterová, 2016).

Zatímco příznivci institucionalizované formy vzdělávání vyzdvihují jako jeho nepřekonatelnou výhodu socializaci dětí, její odpůrci upozorňují na to, že školní třída je uměle vytvořená skupina dětí. Když dáme dítě do kolektivu školní třídy, konkrétněji do skupiny vrstevníků, nemůžeme říct, že se jedná o socializaci. Socializace nastává ve chvíli, kdy si dítě s někým povídá. Když si povídá s kýmkoliv, s rodiči, s příbuznými, s lidmi na ulici, se staršími i mladšími. Socializace také znamená, když dítěti předáváme zkušenosti, když s ním mluvíme o různých situacích, které zažilo, se kterými se chce pochlubit nebo poradit, co by mohlo být jinak, čemu se vyhnout, jak se zachovat nebo nezachovat příště. Pomáháme mu porozumět jeho pocitům, co je dobré a co zlé, jak naplnit jeho potřeby. A taky je potřeba ho naučit, jak se v životě umět slušně chovat nebo i bránit tomu, co se mu nelíbí (Rutová, 2012).

Téma socializace, jako jednoho z největších mýtů (jak ho nazývají příznivci domácího vzdělávání) je důležité i pro druhou „stranu barikády“, a je třeba ho vyvrátit. Děti učící se doma podle webu domacivzdelavani.cz (2020) žádné potíže se socializací nemají. Může se jen podotknout, že socializace probíhá patrně jinak, než když dítě navštěvuje běžnou školu. Dítě se socializuje takřka od narození. Dítě se bez komplikací běžně socializuje, jen když

jde například po ulici a venčí psa, nebo když jde do cukrárny, když je na hřišti, existuje navíc řada kroužků, které dítě může navštěvovat mimo školu.

Podle Bícové (2016) je pak pro dítě, které se vzdělává doma, pouze důležité, aby od společnosti nebylo izolováno. Není třeba v tomto ohledu hledat rozdíly mezi dětmi, které se vzdělávají doma a dětmi, které chodí do školy. Všechny děti mají spousty aktivit, kde si tvoří kamarády i mimo školu. Avšak nejdůležitější kontakt, který by dítě mělo dodržovat je samozřejmě s rodiči, s rodinou, protože rodina je pro dítě primárním nositelem kultury a poskytuje dítěti určité zvyky, tradice a hodnoty. Socializací se nerozumí to, že by dítě mělo být denně zavřené ve třídě s dvaceti stejně starými dětmi. Naopak, je dokázáno, že socializace dětí, které se podrobují domácímu vzdělávání, je daleko efektivnější než u dětí z běžných škol.

Odpůrci domácí výchovy argumentují také tím, že škola plní kromě vzdělávací i další důležité socializační funkce, které nejsou při domácím vzdělávání naplňovány (Průcha, 2008, s. 48).

Rodiče opominají, že děti, které se vzdělávají doma, budou hůře navazovat např. na střední školu, že nezvládnou ten školní nátlak, stres a určitou pravidelnost, na které si škola zakládá. Škola učí děti spolupracovat a komunikovat s ostatními dětmi ve skupině. Doma dětem může chybět přirozená soupeřivost s ostatními dětmi a tím pádem i touha být lepší, zdokonalovat se (Richterová, 2016).

Křišicová (2019) byla zaměřena obecně na problematiku, kdy přestupují žáci z domácího vzdělávání do klasické školy. Potvrdilo se, že rodiče svým dětem věří, nevidí v tom žádný velký problém. Vidí, že děti přestup z domácího vzdělávání do běžné školy zvládají dobře. Děti mívají nějaká očekávání, s kterými jsou samozřejmě spojeny i obavy, ale realita nakonec bývá i lepší. Je to velice individuální, některé dítě má drobné potíže, některé nikoli. Co se týká potíží, nemluvíme o studiu, žák je ohledně výuky dostatečně připraven a v tomhle směru nezaostává. Potíže jsou spíš spojeny se zvykem, že děti z domácího vzdělávání, bývají pak ve škole zaskočený, co všechno „zbytečného“ se musí učit, že je ne baví sedět tak dlouho v lavici, že se nemůžou učit jiným způsobem, zkrátka byly jen překvapeni, jak to tedy v té škole funguje.

Dalším bodem, který namítají odpůrci domácího vzdělávání je nedostatečná kvalifikace rodičů k učení. Ale ti, co se domácímu vzdělávání věnují, umějí oponovat a vysvětlit, jak to tedy ve skutečnosti je. Když rodič vzdělává své děti doma většinou má jedno, dvě nebo tři

děti, které dobře zná, zná jejich pocity, jejich reakce, jejich píli, ví, co na ně platí a jak s nimi v průběhu vyučování zacházet, jak naplnit jejich potřeby. Tudíž počet dětí hraje velkou roli. Nikdo nepochybuje o tom, že rodič, který není učitel, by nezvládl vést třídu s 25 dětmi, zatímco vystudovaný pedagog ano. Další věc, která odpůrce zajímá, jak můžou rodiče zvládat veškeré předměty. Ty předměty, které rodič zvládne, naučí děti sám a na výuku těch, se kterými zkušenosti nemá, si najme člověka na výpomoc (Bícová, 2016).

Rozdíl mezi školou a soukromým vyučováním je dávno brán jako téma, nad kterým je třeba se zamyslet. Ovšem brzy nabyde poznání, že domácím vyučováním se dítě osamocuje. Dítě by mělo být s dětmi sobě rovnými. Při domácím vyučování, se brzy a snadno vyzoruje, že dítě předčasně stárne a v tom je ta chyba.

„Proč nutit studenty, aby se zabývali věcmi, které v praxi pravděpodobně nikdy nepoužijí?“ (Holt, 2018, s. 16). Můžeme si položit otázku zda, když chceme, aby děti byly ve svém budoucím životě úspěšné, aby našly práci, která je uživí, střechu nad hlavou a fungující rodinu, musíme pro tyhle věci děti stresovat, tak jak to dělají na školách, zda se musí učit tak, jak jsme se dříve učili my (Holt, 2018. s. 16-17).

Domácí vzdělávání má v tomto krásné výhody. Především to, že dětem je povoleno vzdělávat se podle jejich vlastního tempa, nejsou nuceni podrobovat se stresu ve škole z písemek, z nátlaku učitelů, v některých případech dochází i k zesměšňování studentů ze strany učitele z důvodu, že jeden žák umí více, než ten druhý. Rodiče tráví více času se svými dětmi, předávají jim veškeré hodnoty, které sami uznají za vhodné. Jako rodina mohou cestovat a věnovat se důkladně svým zájmům a rozvíjet talent, prostě dělat to, co je baví, to co je naplňuje (Novotná, 2022).

3 RODIČE V ROLI VZDĚLAVATELŮ

Tato kapitola bude věnována převážně rodičům, jejich pocitům a zkušenostem. Budou zde probírány jejich úvahy o správném zvolení formy vzdělávání pro své dítě. Také zde bude popsáno, že pokud se rodiče rozhodnou pro formu domácí vzdělávání, jaké dovednosti a povinnosti, které určuje zákon, musí rodiče splňovat, aby mohli vykonávat domácí vzdělávání.

3.1 Pohled rodičů na domácí vzdělávání

Když se rodiče rozhodnou své děti učit doma, mají pro to určité důvody a mezi ty nejčastější patří to, že nechtějí, aby se o výchovu jejich dětí staral stát, chtějí si děti vychovávat sami a ne poslouchat rady učitelů. Dále chtějí děti uchránit před duševními i tělesnými zraněními a v neposlední řadě, jsou se svými dětmi prostě rádi, a chtějí s nimi trávit co nejvíce času, předávat jim vlastní zkušenosti, pomáhat jim s učením a pozorovat je, jak se vyvíjí. Nechtějí to nechávat na cizích osobách (Holt, 2018, s. 32-35).

Nespokojenost se školou řeší každá rodina po svém. Na školský systém je hodně názorů a úhlů pohledu. Velká spousta rodin se systému přizpůsobí, ostatní se z různých důvodů rozhodnou s ním bojovat a vzít vzdělávání svých dětí více do vlastních rukou. Pro některé se tedy nejlepším východiskem stává možnost vzdělávat své děti doma. Rodiče a hlavně matky, které volí tuto variantu, působí většinou sebevědomě, jsou aktivní a ve věcech výchovy a vzdělávání mají opravdu jasno (Rutová, 2012).

Podle některých rodičů, nemá škola, ve své institucionální podobě, na děti vždy jen kladné dopady. Žák dříve nebo později podléhá zákonům, podle kterých škola jedná, tudíž dochází až k „chorobné nákaze“ dětí. Mluvíme o klimatu školy, prostoru, učitelích, přestávkách a taky ve velké části o spolužácích, kteří na jednotlivce dokáží působit nejen dobrým, ale i špatným směrem (Masaryk, 1990, s. 60).

Pokud rodiče dají přednost domácímu vzdělávání, musí k tomu mít určité schopnosti a způsobilost, kterou vyžaduje školský zákon č. 561/2004 Sb. (MŠMT, 2021). Ten mimo jiné stanovuje povinnost rodiče, který chce vzdělávat své děti doma vlastnit alespoň maturitní vysvědčení (při vzdělávání dětí 1. stupně základní školy) – pokud rodič nemá vzdělání ukončené maturitou, je další možností najmout si garanta (Piknerová, 2020), který takové vzdělání má; anebo alespoň bakalářské vysoko-školské vzdělání (při vzdělávání dětí 2. stupně základní školy).

Když se řekne vzdělávání, primárním a jedním z nejdůležitějších faktorů ovlivňujících celé studium je rodina. Mimo jiné je to celková rodinná atmosféra, to jak se rodiče staví ke školním výsledkům, jak dítě podporují, co kážou, jak s dětmi komunikují a jak jim pomáhají. Vzdělání je důležitým vkladem do jejich života, do celé jejich budoucnosti. „*Už dlouhá léta jsou lidé učeni tomu, že škola je potřeba k životním úspěchům. Už od malička je dítěti podsouváno, že se musí dobře ve škole učit, aby se měl v životě dobře a mohl mít dobrou práci. Tuhle teorii nemůžeme vyvracet, ale bohužel dnes už tohle rčení není zas tak pravdivé*“ (Holt, 2018, s. 35). Avšak každá rodina, každý rodič, dnes už na vzdělávání dítěte pohlíží jinak. Rodiče se podle Matouška (2003, s. 70) snaží všemi možnými prostředky dosáhnout toho, aby školní výsledky byly co nejlepší. Někteří ke školnímu přetěžování dětí, přispívají ještě mimoškolním vzděláním např. další výukou jazyků, doučováním nebo třeba zájmovými kroužky. Rodiče, kteří se rozhodnou pro domácí vzdělávání, čerpají z učebnic, z vlastních zkušeností, nebo si nechají poradit od známých. Je ovšem důležité, aby rodič situaci správně uchopil a aby dítě nebylo celý den zavřené doma a shrbené u stolu nad učebnicemi (Holt, 2018, s. 230-231).

Někteří rodiče, o domácím vzdělávání vůbec nepřemýšlejí a tato varianta je napadne až v momentě, kdy navštíví základní školu svých dětí a zjistí, že tohle není ten způsob vyučování, jaký by si pro ně představovali. Škola rodiče hned u zápisu nepřesvědčí o tom, že právě tento typ vzdělávání je to nejlepší pro jejich děti. Spoustě rodičům přijde klasické školní vyučování velmi zastaralé, jakoby se vrátili oni sami do lavic, do doby své vlastní školní docházky, ze které nebyli úplně nadšení. Rozhodnou se proto pro vzdělávání doma. Těmto rodičům, jsou pak často pokládány otázky, jak to zvládají a jestli svého rozhodnutí nelitují (Kocurová, 2019). Matějková (in Kocurová, 2019) je na sebe za své rozhodnutí pyšná a nadšená. Kromě toho, že má pocit, že dobře vzdělává své děti, říká, že i jí samotné daly roky domácího vzdělávání svých dětí daleko víc (co se rozvoje osobnosti týče), než všechny školy, do kterých kdy chodila. S dětmi má lepší a pevnější vztah, protože když se v průběhu vyučování naskytl konflikt, nešlo před ním utéct a bylo potřeba ho vyřešit. Tím se všichni naučili spolupracovat a případné problémy s klidem konzultovat.

Základem pro domácí vzdělávání je shoda obou partnerů, rodičů dítěte. Oba musí souhlasit a chtít takovou formu vzdělávání pro své dítě. Jejich spolupráce pro ně musí být něčím automatickým, protože domácí vzdělávání je náročné, tudíž je důležitá hlavně podpora a pomoc navzájem. Velmi důležitý je samozřejmě také souhlas dítěte. Při práci a učení musejí děti s rodiči spolupracovat, aby nenastaly komplikace a nechuť ze strany dítěte. Rodiče musí být připraveni i na případné nátlaky od příbuzných, přátel i širšího okolí (Pinknerová, 2020).

4 MOTIVACE

Další kapitolou této bakalářské práce je motivace. V této kapitole bude vysvětlen pojem motivace, jak je důležitou součástí základu pro určité cíle. Následně bude vypsáno rozdělení motivace a ke konci této kapitoly, budou zmíněny určité prvky, které jsou pro spravení motivace důležité.

Průcha (2008, s. 127) definuje motivaci jako „*souhrn vnějších i vnitřních faktorů, které:*

- 1. vzbuzují, aktivují, dodávají energii lidskému jednání a prožívání,*
- 2. zaměřují toto jednání a prožívání určitým směrem,*
- 3. řídí jeho průběh, způsob dosahování výsledků,*
- 4. ovlivňují též způsob reagování jedince na jeho jednání a prožívání, jeho vztahy k ostatním lidem a ke světu.“*

Balcar (1991, s. 112-114) se zmiňuje o motivaci: „*Odpověď na otázku, co člověka vede právě k určitému chování a k jeho změnám, k volbě určitých cílů nebo k jejich opuštění, k silné odezvě na některé podněty nebo k jejich opomíjení, nabízí pojem motivace.“* Poukazuje tedy k výběrovosti chování daného člověka nejen k cílům ale i ke kreativitě. Teorie motivace by tak mohly vysvětlit, jak dochází k tomuto chování, popřípadě k jeho změně.

Medlíková (2021, s. 4 – 30) ji popisuje jako důvod něčeho, anebo když začneme dělat něco, co bychom dělat chtěli, co je naše přání, náš cíl. Je to určitý a příjemný nátlak, který nám dodává energii. Člověk, který je motivován je cílevědomý a podává kvalitní výkony. Také Nakonečný (1996, s. 9) se zaměřuje na motivovaného jedince a definuje ho jako takového, který „*cosi hledá, od určitých objektů se odvrací, u jiných prodlévá a vykazuje tak, že motivované chování má orientaci, cíl, tzn., že je zaměřeno na něco, co přináší uspokojení.“*

4.1 Dělení motivace

4.1.1 Vnější motivace

Vnější motivace je poněkud krátkodobý stav, ale zároveň většinou účinný. Můžeme ji nazvat jakýmsi impulsem z venčí, tedy od ostatních, kteří nám v dobrém mínění radí nebo se nám naopak v míněním zlém smějí, podceňují nás, apod. - v takových případech budeme motivováni a takzvaně „nakopnuti“ chtíčem, abychom byli lepší než si ostatní myslí, abychom ukázali, že na to máme (Medlíková, 2021, s. 23-24).

4.1.2 Vnitřní motivace

Vnitřní motivace naopak mívá delší trvání. Vnitřními motivátory mohou být z našeho vnitra vycházející dlouhodobé cíle jako např. vystudování vysoké školy, založení firmy, procestování celého světa, touha zhubnout, vlastnictví rodinného domu. Vnitřní motivace nám pomáhá zvednout sebevědomí, pomáhá z nás dělat hodnověrného člověka. Mezi hlavní faktory vnitřní motivace patří např. smysluplnost, jsou to úkoly a výzvy, kterým se chceme poddat, získat zkušenosti, naučit se nové věci, je to příležitost být kreativní (Medlíková, 2021, s. 29-30).

Jak v dětech, které chodí do školy tak i v dětech na domácím vzdělávání, by se měl probouzet a vyvolávat hlavně zájem. Každé dítě má v dnešní době přístup k internetu a tudíž má možnost se více vzdělávat, mít větší množství informací k předmětu, než je potřeba.

„Spíše než tlačit někoho po cestě vzdělávání je lepší mu ukázat, co může být na jejím konci.“ (Schmalz, 2013)

Děti potřebují určité prvky, aby mohli být dostatečně motivovány ke vzdělávání. Prvním prvkem je smysl. Je důležité, aby dítě pochopilo smysl látky v předmětu, kterou se zrovna učí. Dávat jim najevo, jak s touto informací naložit, k čemu jim bude užitečná a podobně. Druhým prvkem je autonomie. Pokud dítě vycítí a uvidí, že o jeho názor je značný zájem a bude respektován, jeho snaha a nadšení bude o poznání větší. Za třetí prvek se považuje mistrovství. *„Je velmi důležité, aby existoval soulad mezi znalostmi studenta a výzvou v podobě zkoušky, která ho čeká.“* (Schmalz, 2013) Proto, když se dítě připravuje na zkoušku, učivo by nemělo být velice náročné ale naopak ani lehké. Pokud by bylo učivo těžké, studenta bude učení odrazovat a naopak když bude vědět, že zkouška bude příliš lehká, nevydá ze sebe žádné úsilí a nebude na sobě pracovat tak, jak by měl. Pokud člověk dokáže sebe namotivovat, považuje se to za správnou užitečnou dovednost. Motivace je klíčový moment, zkrátka základ pro úspěch.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 METODOLOGIE VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

V teoretické části byly vymezeny určité pojmy bakalářské práce, následující část bude věnovaná metodice a realizaci výzkumu. V textu budou popsány výzkumné otázky, bude objasněna volba výzkumné strategie a přiblíženy kladné i záporné stránky zvolené strategie výzkumu. Další část bude věnována technice sběru dat a metodologická část práce bude uzavřena kódováním.

5.1 Výzkumný problém

Domácí vzdělávání, je neobvyklou, ale zároveň stále častěji vyhledávanou formou vzdělávání dětí. S neobvyklostí tohoto způsobu vzdělávání jde ruku v ruce nízká informovanost a nepochopení jejích odpůrců z řad široké veřejnosti. Bakalářská práce má za cíl pomocí zodpovězení hlavní výzkumné otázky, přiblížit, co rodiče může motivovat k volbě vzdělávat své děti doma. Výzkumný problém byl tedy definován jako: Motivace rodičů k domácímu vzdělávání dětí.

5.2 Výzkumné cíle

Hlavní výzkumný cíl bude zjistit, co motivuje rodiče k tomu, aby děti vzdělávali doma.

Dílčí výzkumný cíl 1, zjistit jakou mají rodiče zkušenost se vzděláváním svých dětí.

Dílčí výzkumný cíl 2, zjistit čím byli rodiče ovlivněni k rozhodnutí pro domácí vzdělávání.

Dílčí výzkumný cíl 3, zjistit jak rodiče vnímají roli vzdělavatele.

5.3 Výzkumné otázky

Hlavní výzkumná otázka zní:

Co rodiče motivuje k tomu, aby děti vzdělávali doma?

Dílčí výzkumné otázky zní:

Jakou mají rodiče zkušenost se vzděláváním svých dětí?

Co ovlivnilo rodiče k rozhodnutí se pro domácí vzdělávání?

Jak rodiče vnímají svoji roli vzdělavatele?

5.4 Kvalitativní výzkum

Kvalitativní výzkum je považován za pružný typ výzkumu, má individuální přístup a analýza a sběr dat probíhají současně. U kvalitativního výzkumu je intenzivnější kontakt s terénem, pomocí něho dochází k lepšímu porozumění, pochopení a získání podrobnějšího popisu a vhledu při zkoumání jedince. Umožňuje studovat procesy a navrhnout další teorie. Výzkumník vyhledává a přijímá jakékoliv informace, které přispívají a jsou ztotožněny s jeho výzkumnými otázkami. Kvalitativní výzkum probíhá v delším časovém intervalu. Metody- kvalitativní výzkum zahrnuje určité metody sběru dat. Pozorování, texty a dokumenty, interview a audio nebo videozáznamy. (Hendl, 2005, s. 49-55)

5.5 Technika sběru dat

Mezi kvalitativní metody patří také strukturované, polostrukturované a nestrukturované rozhovory. Pro tuto bakalářskou práci je zvolena metoda polostrukturovaných rozhovorů. Tato metoda umožňuje hlavně respondentům dostatečný prostor pro jejich vyjádření a možnost pro tazajícího, pokládat doplňující otázky, které nejsou třeba dopředu připraveny, ale vyplynou jen tak, když si to situace žádá. Polostrukturované rozhovory jsou uvolněnější a flexibilnější než strukturované, ale jsou organizovanější než nestrukturované rozhovory. (Hendl, 2005, s. 172-173).

Pro výzkum této bakalářské práce byl zvolen polostrukturovaný rozhovor, s těmito předem připravenými otázkami:

1. Jak dlouho/ od kdy Vaše děti učíte doma?

◦Mění se v čase nějak Váš pohled na domácí vzdělávání?

2. Jakou roli hrají Vaši rodiče (a jiní blízcí- kamarádi, sousedi, kolegové) ve Vašem rozhodnutí vzdělávat děti doma?

◦Jaký mají názor na domácí vzdělávání Vaši přátelé?

3. V čem vidíte největší přínos domácího vzdělávání pro svou rodinu/vaše dítě?

◦Jaký pozitivní a negativní zážitek máte spojený s domácím vzděláváním?

4. Jak vypadá denní režim vašeho dítěte?

◦Co je pro vaše dítě specifické, co ho odlišuje od jeho vrstevníků?

◦Jaké je vaše zaměstnání, jak se dá skloubit domácí vyučování s vaší prací?

◦Jak moc je domácí vzdělávání finančně náročné?

5. Jak vnímáte rozdíl mezi sebou jako vzdělavatelem a učitelem?

◦Jakou máte jako rodiče v roli vzdělavatele nevýhodu a nevýhodu?

◦Jaké Vaše osobní rysy (povaha, vlastnosti) se promítají v tom, jak přistupujete ke vzdělávání svých dětí?

▪Jaké jsou vaše osobní vzpomínky a zkušenosti ze školy?

6. Co se Vám obecně líbí na konceptu domácího vzdělávání?

◦Jaké problémy mohou podle Vás nastat při domácím vzdělávání?

5.6 Výzkumný soubor

V první fázi při hledání respondentů bylo využito především prostřednictvím blízkých známých kontaktů a další kontakty byly získány od prvních respondentů a jejich známých. Sběr dat byl tedy celkem prováděn od 4 rodin, které se věnují formě domácího vzdělávání. Respondenti byli hned v počátku rozhovoru upozorněni a seznámeni o jejich právu na anonymitu a bylo jim přiblíženo téma pro tuto bakalářskou práci. V rozhovorech většinou byly jen ženy-matky, ale pokud byl rozhovor prováděn s oběma rodiči, rozhovor byl prováděn s každým zvlášť, aby nebyli vzájemně ovlivňováni odpověďmi a aby měl každý z nich stejný čas a možnost se vyjádřit ke všem otázkám plnohodnotně. Za pomoci diktafonu byly rozhovory nahrávány. Rozhovory probíhaly osobně v místě bydliště respondentů ale některé také přes počítač online s využitím videokamery, protože kvůli současné situaci nebylo vždy možné se osobně setkat.

6 ANALÝZA DAT

Po nahrání rozhovoru byly rozhovory přepsány do písemné podoby a věnovala jsem se otevřenému kódování. Z otevřeného kódování vznikly tyto kategorie- praxe domácího vyučování, spolupráce se školou, emoce spojené s domácím vzděláváním, motivátory k domácímu vzdělávání a rodič v roli učitele. K jednotlivým kategoriím, budou vypsány subkategorie a následně k nim kódy, se kterými se pracovalo v daných subkategoriích.

KATEGORIE	SUBKATEGORIE	KÓDY		
Praxe domácího vyučování		Socializace		
		Praktická stránka výuky		
		Sourozenci		
		Únava dítěte		
		Interaktivní prvky		
		Mimoškolní aktivity		
Spolupráce se školou		Změna školy		
		Systém DV v ČR		
		Přezkušování		
		Postoj školy		
		Klasická ZŠ		
		Alternativní škola		
		Komunitní vzdělávání		
		Montessori		
Emoce spojené s DV	Pozitivní zkušenosti	Spokojenost		
		Cestování		
		Vztah rodič-dítě		
		Výhoda DV		
		Timemanagement		
		Svoboda?		
		Prostor k rozvoji		
		Flexibilita v učení		
		Flexibilita DV		
		Radost z učení		
	Covid			
	Negativní zkušenosti	Negativní postoj okolí		
		Podceňování rodičů		
		Slabá stránka DV		
		Nízká podpora od blízkých		
		Kritika okolí		
		Argumenty proti		
		Strach??		
		Motivátory k DV • <i>První impuls</i>	Nesouhlas s nastaveným školským systémem	Timemanagement
				Umělá autorita učitelů
Škola jako ztráta času				
Škatulkování ve škole				
Ideály rodičů, představy rodičů o vzdělávání dětí				

	Touha po svobodě	Nespokojenost s režimem/systémem
		Svoboda
		Timemanagement
		Unschooling
		Kontakt s přírodou?
		Škola venku
		Škola hrou
		Sebevědomí dítěte
		Samostatnost dětí
		Zodpovědnost
	Absence tlaku	
	Já znám své děti nejlíp	Individualita dítěte
		Interaktivní prvky?
		Vztah rodič-dítě
		Kreativita
		Zpětná vazba
		Respekt
		Škatulkování
Diskuze		
Rodič v roli učitele	Zaměstnání	Zaměstnání umožňující DV
		DV jako „práce“
		Finance
	Role	Konflikt rolí rodič-učitel
		Atmosféra doma?
		Rodič v roli učitele
	Osobnost, vlastní zkušenosti a povahové rysy vzdělavatelů	Trpělivost
		Osobní zkušenost s DV v dětství
		Osobní zkušenost se školou
		Komunikace
		Rodič šprt
		Vzdělání rodičů, pedagogické vzdělání rodiče

Tabulka 1: Řazení kódů do kategorií a subkategorií

6.1 Praxe domácího vyučování

V téhle kategorii bude popsána praktická stránka domácího vzdělávání, tak jak ji vnímají respondenti výzkumu. Bude vycházet z následujících kódů:

- Socializace
- Praktická stránka výuky
- Interaktivní prvky výuky
- Únava dítěte
- Mimoškolní aktivity

- Sourozenci

Vlastní praxí všichni výzkumu zúčastnění rodiče (R1-R5) zjistili, že téma socializace, které odpůrce domácího vzdělávání tak tíží, opravdu není problém, avšak každý respondent se vyjádřil ohledně socializace různými směry. Maminka R1 hovořila o zjišťování ze strany svého okolí, jak děti budou socializovány, a obavách, že nebudou mít dostatek sociálních kontaktů. Po čase měla ale sama možnost ukázat, jak situaci ohledně socializace zvládají skvěle. Děti mají kamarády od rodin, kam chodí na návštěvy nebo v kroužcích. Syn chodí v pondělí na cvičení, v úterý chodí obě dvě děti do dramatického kroužku, ve středu má dcera výtvarku, a syn má další koníčky ve volném čase např. deskové hry, samozřejmě nepřichází ani o kontakty zcela přirozené – s dětmi na hřišti, v sousedství apod. R4 a R5 jen podotkly, že socializace snad už není ani téma k řešení, aspoň oni doma to tak vnímají. R4 pravila, že se socializací nikdy nebyl problém, děti mají spousty kamarádů a nerozumí tomu, že někdo tohle může řešit. R5 naopak přidala zajímavý názor, že děti, které jsou vzdělávány doma, mají daleko lepší a kvalitnější socializaci, než děti ve škole. To podkládá dvěma svými postřehy:

1) Jejich vlastní zkušenost se synem, který navštěvoval půl roku klasickou základní školu. Respondentka (R5) popisuje, jak unavený syn ze školy docházel domů, bez jakékoliv energie na to, trávit společný čas ještě odpoledne s rodiči a sourozenci a tuto únavu přisuzuje právě náročnosti socializace ve škole.

2) R5 nadnesla, že je nutno podotknout, „že v těch dětských kolektivech, dochází k velice silným negativním efektům, to znamená, že jednak ty děti, se tam na sebe učí být drzé, být sprostí, používat vulgarismy. Je tam strašně málo dospěláků v tom školství, o přestávkách, kdekoliv, tak jsou sami a ty děti tam nemají autoritativní podporu. Často se stává, že když se děje něco špatně, že je to vyřešeno tak, že se to pak jakože zakáže, ale nediskutuje se o tom, neřeší se pocity těch dětí, proč to někdo řekl, proč tomu druhému ublížil, co se vlastně děje a tak dál. A pak tady je šikana, a té šikany není podle mě málo. A vlastně tohle jsou věci, od kterých jsou domškoláci oproštěni.“

Každá rodina, má nějaký svůj specifický denní režim. U R1 se denní režim dětí odráží v jejich týdenním plánu, který jim vyhotovil rodič/vzdělavatel a podle kterého se řídí. Děti si sami rozvrhnou, kdy a co si chtějí udělat jako první a jako poslední, ale tak, aby to stihli do pátku. Jelikož jsou domluvení tak, že děti si mohou týdenní plán rozvrhnout sami, někdy to jde líp a někdy hůř. Ukazuje se, jak domácí vzdělávání umožňuje individuální přístup, R1 má s manželem syna a dceru, mezi kterými pozoruje zásadní

rozdíly, s úsměvem popisuje třeba to, že už při plánování týdenního režimu je dcera „šikovnější“, syn „pomalejší“. Obecně jejich denní režim vypadá tak, že ráno vstanou a rozvrhnou si, co chtějí v ten den udělat. V rodině R1 to mají nastavené tak, že se děti učí převážně sami. Rodiče je učí, že je dobré, aby se dokázali s povinnostmi a úkoly poprat sami, protože většina věcí, je v učebnicích a pracovních sešitech napsaná, tak, aby byli schopni je sami pochopit. Samozřejmě když něčemu nerozumí, tak zavolají a maminka/vzdělavatelka pomůže. Když děti dopoledne splní úkoly, a R1 jim je zkontroluje, pobaví se dohromady o tom, co měli správně a v čem naopak chybovali. Dále mívají dopoledne párkrát za týden ještě hodinu angličtiny přes skype s rodilou mluvčí nebo hodiny klavíru a kytary. Odpoledne po obědě se věnují vědám. Ty se vzdělávají tak, že si udělají výpisky z učebnic, napíší si je svými slovy, vystřihnou obrázky, najdou si i nějaká videa k danému tématu, dělají koláž, zkrátka sbírají materiály, aby o tématu dokázali mluvit. Poté mají volno. R3 mají denní režim značně rozvolněnější. Když ráno vstanou, teprve se rozhodují, na co mají zrovna náladu. Přečtou si nějaké informace třeba z kalendáře o zvířatech, vypíší si poznámky, udělají matematiku, poté jdou ven, sledují např., jak rostou stromy, kytky, co se vyvíjí. Hodně informací těží i ze svých koníčků, syn má rád motorky, tudíž se baví o motorkách, z čeho je vyrobená, kde se vyrábí, následně si vezmou globus a ukazují, kudy motorka pojede, tím zapojují zeměpis apod. R3 vidí opravdu pozitivně to, že si program uzpůsobí podle toho, jak se zrovna mají a podle toho, co se děje kolem nich, jaké je počasí, že mohou hned ráno vyjet na kole, udělat si příjemné dopoledne a mohou mít školu venku. R3 ještě dodala: „*Je pozitivní, že máme školu životem, že nemusíme studovat encyklopedie od rána do večera.*“ Denní režim u R4 byl propojený lehce i s její prací, kdy si jako manželé založili domškoláckou skupinu, tudíž když bylo hezky, šli ven a někdy byli děti součástí právě této domškolácké skupiny, kde se program pokaždé lišil. Učili se převážně venku, jezdili k babičkám, na chatu, byli na zahradě a v denním plánu byla i hra na hudební nástroj, ale všechno měli opravdu odlehčené, jak řekla R4 „na pohodu“. Rodině R5 se denní režim často měnil, protože v posledních letech hodně cestovali a stěhovali se. Byla období, kdy si děti jen hráli a u toho třeba četli, tvořili a pak byla období, která si nastavili jako pracovní. Ta vypadala tak, že každý den po snídani, si udělali dvě, tři stránky z pracovních listů a potom měli volnější čas, třeba se čtením nebo malováním. „*Prostě to děláme tak, jak nám to zrovna vyhovuje.*“ (R5).

6.2 Spolupráce se školou

V téhle kategorii bude popsána praktická stránka domácího vzdělávání, tak jak ji vnímají respondenti výzkumu. Bude vycházet z následujících kódů:

- Změna školy
- Systém domácího vzdělávání v České republice
- Přezkušování
- Postoj školy
- Klasická základní škola
- Alternativní škola
- Komunitní vzdělávání
- Montessori

U R1 v rodině to probíhalo velice standardně, děti chodili do školky, avšak ne celé 3 roky, navštěvovali komunitní spolek a poté proběhlo přihlášením na klasickou základní školu, avšak po 14 dnech docházení do školy nabily názoru jak rodiče, tak i syn, že přejdou ze dne na den na domácí vzdělávání, protože synovi se ve škole nelíbilo a rodiče rádi tuhle formu domácího vzdělávání vzali nadšeně do svých rukou. Z klasické školy, přešel syn na školu, která má domškoláky. S touto školou byli opravdu spokojeni a nadšení do doby přezkoušení ve 3 třídě. Právě z toho důvodu, že se jim nelíbil styl přezkušování, se rozhodli svou spoluprací s touto školou ukončit. Přešli do montessori školy, kde probíhalo přezkušování portfoliově, zde se jim ale nelíbilo, že učitelé udělovali velmi zdlouhavé ústní hodnocení, že pro dítě, které chodí do 3 třídy, jí to přišlo příliš. Nakonec přešli do klasické základní školy, kde už se našli a škola s nimi krásně spolupracovala, měli lidský přístup a komunikace bez jakýchkoliv problémů. Příjemnou výhodou u domácího vzdělávání je, že mohou docházku ukončit už v květnu a jít na přezkoušení dříve, aby mohli mít prázdniny už od června. R5 měla stejný dlouhodobý plán a cíl jako R1, že docházku se snaží splnit už v květnu a jít na přezkoušení dříve, aby děti měli od června volno. U R3 nápad na domácí vzdělávání přišel v době, když byli děti ještě malé děti, ale rodiče už byli ztotožněni s tím, že ve školách je stále stejný systém, jako byl za jejich školních let, že se dětem dávají nálepky, podle toho jaký mají pro-spěch a podobně, a tak toto děti chtěli uchránit. Když dětem bylo 5 a jeden rok, založili si lesní školku, kde se potkají určitě s ostatními lidmi, kteří budou mít stejný zájem a záměr jak děti vzdělávat jinak. Bohužel, jejich komorní škola nebyla akreditovaná

a museli chodit na přezkušování do školy, kterou si vybrali. Děti se ve škole scházeli jedno za týden. Ve škole pobývali děti, ve věku od 5 do 10 let. R4 měli podobný systém výchovy a vzdělávání jako u R3. Jedno dítě od R4 chodilo do lesní školky rok a půl a druhé dítě nechodilo do školky vůbec, avšak R3 vedla skupinu domškoláků a když se jednou za čas scházeli, brala děti s sebou. R4 se v podstatě rozhodli z ničeho nic a děti je v tom utvrdili, když řekli, že budou rádi doma, potom, co se dozvěděli různé historky s běžných škol. R5 byli k domácímu vzdělávání přivedeni náhodou, a to z důvodu covidových časů. Také jelikož bydleli ze začátku na Slovensku, než se přestěhovali do České republiky, R5 podotkla, že jejich dva synové nebyli srovnání se školským systémem, tak jim bylo zcela jasné, že je nechtějí dát někam školky. Poté do školy, kde by jistě museli jít za hranice svého komfortu. Situace na Slovensku ohledně systému je ještě mnoha násobně horší. Z pohledu R5 je tam opravdu starý systém, stejně tak i mentalita učitelek, tudíž je to nelákalo. Jejich nejstarší syn chodil do první třídy, když přišla covidová pandemie a školy se uzavřely. Ale děti z rodiny od R5 nebyli ani ve školkách, a tak věděli, že bude potřeba do budoucna najít školu, která bude souzněna s těmi dětmi z domškoláctví. Měli pár rad a zkušeností od přátel, kteří mají děti na domácím vzdělávání. Nakonec syna předškoláka vzala do jedné montessori školky, kde docházeli jen od pondělí do čtvrtku a byli spokojeni. Poté nastoupil do první třídy, ale začaly jim do cesty vstupovat věci, se kterými nebyli spokojeni ohledně toho školského systému. Spoustu času se točilo jen kolem školy, a R5 měla další dvě mladší děti, nebyla spokojená, jak žijí pořád ve shonu, každé ráno, stres, nestíhání, to samé odpoledne. Syn začal chodit ze školy příliš unavený, ten režim ho vyčerpával a jeho o půl roku mladší bratr se na něho vždycky těšil, jak si budou hrát ale syn ze školy, byl natolik unavený, že si nechtěl hrát, byl bez nálady a příliš s ním odpoledne už nebyla řeč. Tudíž si říkali, že to tak nechtějí a přišel covid, tak bylo vyřešeno. Měli za to, že klasická škola by jim přinášela spousty negativ, co se týká stresu, únavy, rozdělení sourozenců, řešení kolektivu, kdo co řekl, kdo co udělal a to jsou velice silná témata pro děti, hlavně když jsou malé a spoustě věcem nerozumí, tudíž jim mohou ublížit.

Téma přezkušování, řešil hlavně R1 a R4. V domácím vzdělávání je povinnost přezkoušení dítěte 2x za rok ve škole, ve které je zapsaný, aby se mu mohl uzavřít školní rok. Avšak to vypadá, že je to někdy víc než problematické, když někdy škola, ve které je dítě zapsáno má podle rodiče, které vzdělává své děti doma příliš přísné podmínky. Takovým problémem si přešli právě R1 s manželem R2, kdy hledali školu, dá se říct, že nakonec na základě stylu, jaký škola používá při přezkušování. R1 vystřídali 3 školy, než našli tu pravou vyhovující

pro ně všechny. V první škole je zklamalo to, že domácí vzdělávání měli vlastně postavené na motivaci, že chtěli cestovat, že se nemusí nikomu podřizovat, nemusí nikoho poslouchat a na závěr hlavně to, že děti nemusejí učit věci do detailů, které ty děti nezajímají. Nechtěli děti do detailů učit např. veškeré bitvy, kdy se odehrály, kdo byl první královnou a podobně. Kámen úrazu tedy nastal na první škole u přezkoušení, kde devítileté dítě, muselo před paní učitelkou napsat nejeden test, s velice podrobnými otázkami a celé přezkušování muselo dítě sedět od 9 hodin do 13 hodin odpoledne v lavici a psát a to bylo pro ně příliš. Poté v další škole, přezkušování probíhalo hlavně ústní formou, což se úplně nelíbilo dětem. Tudiž našli 3 školu, která měla lidský přístup, na všem se domluvili a přezkušování bylo podle jejich představ. Od začátku se vzdělávali tak, že věděli hlavní předměty čeština, matika a jazyk ostatní předměty chtěli portfoliově, což tahle poslední škola jim umožnila, že so o tom popovídají, můžou si připravit prezentaci, o tom co je baví, co je zajímavá a bylo to hlavně o diskuzi. Velkou výhodou bylo pro R1, že jelikož měla staršího syna a mladší dceru, někdy byla v učení možnost „zabít dvě mouchy jednou ranou“. Učivo se totiž opakuje, co bere mladší dcera v 6 třídě např. první světovou válku a to samé se potom bere v 8 třídě, kde je momentálně starší syn. Tudiž když se jde k přezkoušení, mladší dcera bývá v učivu rychlejší, šikovnější učí se stejné věci jako starší bratr. K přezkoušení věd tedy má učivo z 8 třídy, to samé co se učí bratr. Zatímco R1 si našli s dětma v přezkušování tedy tu pravou cestu, která jim vyhovuje a jsou s tím spokojení, R4 bere přezkušování celkově jako negativní věc domácího vzdělávání. Na domácím vzdělávání se jí líbí, že si děti můžou hodně hrát, mohou si nastavit svá pravidla, kdy se budou učit a kdy ne ale taky bere vzdělávání věc jako takovou, že je to proces, který probíhá i v dospělosti a dospělí lidi nikdo nepřezkúšuje, proto není R4 s tady touto povinností, tím stylem přezkušování 2x za rok úplně vyrovnaná.

6.3 Emoce spojené s domácím vzděláním

Tato kategorie je věnována emocím, které mají respondenti spojené s domácím vzděláváním a je rozdělena do dvou subkategorií – jedna popisuje pozitivně vnímané zkušenosti, druhá naopak ty zkušenosti, které respondenti vnímají jako negativní.

6.3.1 Pozitivní zkušenosti

V pozitivních zkušenostech bylo vycházeno z následujících kódů.

- Spokojenost
- Cestování

- Vztah rodič-dítě
- Výhoda domácího vzdělávání
- Timemanagement
- Svoboda
- Prostor k rozvoji
- Flexibilita v učení
- Flexibilita domácího vzdělávání
- Radost z učení
- Covid
- Motivace, motivace dětí

Z výzkumu jde znát, že všechny rodiny mají vesměs převážně pozitivní zkušenosti, hlavně proto, že to byla jejich volba, která se jim osvědčila, a jsou takto spokojeni. R1 je vděčná a spokojená, že po vyzkoušení více škol, našli tu pravou a ta škola nabyla jejich očekávání. Rodiče mají především rádi tu výhodu, že znají své dítě, vědí, jak se projevuje, co na ně platí, jakým způsobem se učí. R1 např. u syna ví, že jako kluk by chtěl být stále venku, v lese, zkoumat různé věci a nešlo s ním učením u stolu, tudíž mohli využít toho, že se můžou vzdělávat v přírodě, jako malý se čtení a učení písmenek učil pomocí značek, nebo něco, co ho zaujalo. Je výhodné, když má dvě děti a každé může učit tempem, jaké je pro něho nejvýhodnější. Další pozitivní zkušenosti mají v rodině R1, že se u nich v ničem nespěchá, hlavně ráno. V klidu všichni vstanou, nespěchají, že by měli být někde na čas, dělají si věci tak, jak oni chtějí, mají své plány. Hezký poznatek, který si R1 myslí, že kdyby chodil syn do školy, nezůstal by takový, jaký je teď. Syn „*je taková jako veselá kopa, které je všude plno*“ nestydí se před cizími lidmi, dobře komunikuje, díky tomu, že je vzdělávaný doma, mu zůstaly jeho povahové rysy, to jeho já, není nikým špatně ovlivňovaný. Děti jsou daleko více snaživější, když je nikdo do ničeho nenutí, dělají spousty věcí pro sebe, protože je to zajímavá, protože chtějí. Rádi jako rodina cestují, ale s cestováním to mají naopak, cestují nejvíce přes rok a o prázdninách bývají doma. Učení krásně probíhá i od moře, od babiček. R2 se střetli odpověďmi s manželkou R1, líbí se oběma, že se nemusejí nikoho doprošovat, když někde chtějí vycestovat, nic je neomezuje, má zkušenost, že vzdělávání dětem jde z každého místa, je to pro ně osvobozující pocit. Ze dne na den se rozhodnou a mohou jet hned bez problémů, výčitek a bez nějakých zdrženlivých povinností. R2 manžel R1 ještě dodal,

že když přišel covid, domácí vzdělávání byla pro ně konkurenční výhoda, ten svůj systém měli zavedený už roky a v podstatě nic se pro ně nezměnilo, což se o ostatních rodinách s dětmi říct nedá, museli se ze dne na den naučit v tomto žít a naučit se to jak s dětmi doma pracovat. R3 se líbí to, že děti mají více času na sebe, jelikož se nemusejí učit navíc např. nějaké letopočty, něco co nedává smysl a tím to ztrácet čas, tudíž mají velký prostor pro svůj život, pro rozvoj své osobnosti a aby si mohli vytvářet svůj názor, mít dostatek prostoru pro sport, hudbu a pro kreativitu. R4 na otázku, jestli se v čase změnil její pohled na domácí vzdělávání, odpověděla, že je to nejlepší co mohli pro děti a pro ně jako pro rodinu udělat a že by určitě neměnila. R5 a její rodina jsou také spokojeni, obecně je pro ně skvělé na tom to, že to hodně podporuje rodinu, že vlastně jen ta myšlenka, že ta rodina může být základnou pro dítě, a že v té domácí základně může být realizováno vyučování, líbí se jí, že je to pro ně osvobozující, mohou si věci nastavit podle sebe. Hodně cestují v rámci Evropy, užívají si tu svobodu, která sebou nese to největší pozitivum domácího vzdělávání. Mají příjemnou zkušenost, že si mohou vybrat způsob, jakým budou děti učit, protože to se ve škole nedá. Mohou se v mnoha ohledech přizpůsobovat dětem. R5 navodila u jejich dětí krásný příklad, jaká je v tomto výhoda, když její děti jsou prostě pomalejší. U mladšího syna, který je prvňáček, vidí, že jsou u něho špatné a slabé kontrakce (směje se) vnitřní motivaci zatím nemá, „*postačí si se svým porozuměním světa*“ musí se naučit více koncentrovat. Tudíž musejí zapojovat do učiva hodně kreativity, aby to bylo zajímavé a lákavé, např. písmenka modelují z plastelíny. „*Je dobré, že když na něco dítě není ještě připraveno mentálně i emočně, tak v domácím vzdělávání nemusí, protože je to strašné zdržování a nervování. Ty děti do toho stejně jednou dozrají a ono to pak jde najednou prostě hned, bez stresu bez ničeho.*“ (R5) Ale tím pádem se děti snaží, protože na ně není vyvíjený nátlak, učí se a zdokonalují kvůli sobě a ne kvůli tomu, že jim to někdo poručil, ne kvůli známám.

6.3.2 Negativní zkušenosti

V negativních zkušenostech bylo vycházeno z následujících kódů:

- Negativní postoj okolí
- Podceňování rodičů
- Slabá stránka domácího vzdělávání
- Nízká podpora od blízkých
- Kritika okolí

- Argumenty proti
- Strach

Co se týká negativních zkušeností v domácím vzdělávání, rodiče při takové otázce opravdu dlouze bádali a přemýšleli, co považují za negativní, protože rodiče jsou z domácího vzdělávání nadšení a neměnili by, proto pokud se nějaké negativum naskytlo, nebylo to nic velkého. Obecně negativní zkušenosti jsou pro všechny respondenty negativní postoje od okolí. Jakmile rodina došla s tím, že budou děti vzdělávat doma, lidé byli v údivu. U R1 bylo doslova celé okolí proti včetně rodiny. Od začátku jim nikdo nevěřil, byly neodbytné dotazy, jak to všechno zvládnou, že experimentují na vlastních dětech, že oni taky chodili do školy a žijí. Matka od R1 byla především proti, protože byla z povolání paní učitelka, která se zajímala, jak může být schopná děti učit několik předmětů, tak jak to dělají učitelé, fyziku, chemii, přírodopis a ostatní vědy, že to přece není možné. R2 doplnil manželku R1, že oni si naštěstí z toho vůbec nic nedělali, šli si svojí cestou, R2 o svojí rodině pravil, že jsou takový „samorosti“ žádný názor je nezastrašil, bylo pro ně důležité, že děti jsou spokojení a celá rodina je spokojená. Po čase se samozřejmě pohledy okolí obrátily, jak zjistili, že všechno funguje tak, jak má, ještě je obdivovali. R1 ještě bere za negativní zkušenost to, že musí být v roli mámy a zároveň v roli vzdělavatele. Ale vyskytlo se jen pár situací, které se snadno vyřešily. Šlo, o to aby R1 dokázala tyhle role rozdělit, a neměla si problém otevřeně někdy sama přiznat a říct „tak dost, ať je škola školou, ať si říkají, co chtějí, teď jsem prostě máma, stopujeme to“ a toto malé negativum bylo vyřešené. R2, manžel R1 našel negativní zkušenost v tom, že doma občas panuje špatná atmosféra, když se něco řeší a děti se pohádají, nebo nepodají to nejlepší, co by mohli, tak následné diskuze bývají nepříjemné. Ale R2 hned odvrátil a poznamenal, že je to pouze o povaze, že je potřeba si občas něco vyjasnit, že je to přirozená situace a myslí si, že kdyby děti chodili do školy, budou takové situace daleko častěji. R3 to měli s okolím v celku v pořádku, protože mají vesměs jen přátele, kteří děti vzdělávají také doma a dále žádnou konkrétní negativní zkušenost nenašla, pouze zmínila: *„myslím si, že toho je spousta, ale že to jsou spíš takové moje témata, mám nějakou vizi, jak by se to mělo odvíjet a pak život udělá úplně něco jiného“* Stejně jako R3 tak i R4 pravila, že žádné zasahující negativní zkušenosti asi nemá. *„Já si myslím, že je to hodně o tom dospělém, o té jeho vnitřní práci, nastavení, jak to dokáže zvládnout. Můžou na dospělého dopadnout různé strachy.“* Rodiče nebo okolí, to nechávalo víceméně na nich. Ale samozřejmě ze začátku byla fáze s rodiči, že se třeba s dětmi bavili nebo se k nim chovali jinak, než si oni představovali. Ale byla to fáze, kdy si všechno vysvětlili, naučili, jak spolu

komunikovat, proč to takto chtějí a podobně. Poté jako negativní zkušenost ji napadla situace, která není zcela k věci, ale bylo to pro ně v dané situaci negativum. Když byl syn jednou na příměstském táboře, po prvním dnu oznámil, že už tam nepůjde. Samozřejmě se rodiče zajímali, co se stalo, a syn se svěřil, že na táboře se mu nelíbil přístup, jak se k němu dospělí chovali, a že s nimi nechce trávit volný čas. Pro R4 to bylo pochopitelné, syn byl zvyklý z domova na jiný způsob komunikace, na nějaký ten respekt a že s nimi mluví rodiče na rovinu, což na táboře brali děti jako celek a nedělali žádné individuální rozložení, tudíž synovo rozhodnutí respektovali.

6.4 Motivátory k domácímu vzdělávání

Tato kategorie je rozdělena na tři subkategorie a těmi jsou - nesouhlas s nastaveným školským systémem, touha po svobodě a subkategorie s názvem „já znám své děti nejlíp“, které popisují různé skupiny možných motivátorů rodičů k volbě domácího vzdělávání.

Rodiče se k domácímu vzdělávání dostali různými způsoby, někdy to byla nějaká jejich sympatie k alternativní formám vzdělávání (montessori, lesní školky, komunitní vzdělávání), někdy to byly špatné zkušenosti se školním vzdělávacím systémem, nebo se prostě rozhodli už jen ze svých zkušeností z let, kdy chodili oni sami do školy a publikovali to jako ztrátu času, konkrétně na tomto názoru ztráty času se shodl R2, R4 i R5.

Můžeme zde ještě opomenout, jaký byl takzvaný první impuls rodičů. Vesměs všichni respondenti nebyli ovlivňováni s tímto rozhodnutím ohledně formy domácího vzdělávání nikým zvenčí. Rozhodli se takřka sami. R1, R2 a R4 měli s domácím vzděláváním podobný start. R1 pravila, že s tím nápadem přišel manžel R2, ten poté dodal, že to vzniklo takřka z vlastní zkušenosti, jak byl nešťastný ve své škole on, nechtěl, aby děti měli tolik promarněného času ve škole jako on. Těsně před začátkem školy se mu do rukou dostala brožura Summerhill, kde byly popisovány informace ohledně té školy, tudíž si udělal nějakou svoji představu, nikoho do ničeho netlačil, ale nakonec z nápadu byli doma všichni nadšení, rodiče i děti. R4 byla rozhodnutá už před tím než děti nastoupili na základní školu. Narazila na knihu o dětech, jak je vychováváme a rosteme s nimi od Naomi Aldort a ta kniha byla pro ni něco, co ji mluvilo z duše, byla to její představa, jak by to vlastně v tom životě chtěla. A R3 s R5 měli také podobný začátek. R3, jejíž první dítě chodilo do lesní školky a poté přešli hned na domácí vzdělávání stejně tak jako R5, kdy první dítě jeden rok navštěvoval montessori školku, kde se jednalo už o předškolní rok a poté navázali hned také na domácí vzdělávání.

6.4.1 Nesouhlas s nastaveným školským systémem

V této subkapitole bylo vycházeno z následujících kódů:

- Timemanagement
- Škola ztráta času
- Ideály rodičů, představy rodičů o vzdělání dětí
- Nespokojenost s režimem/systémem

Všichni dotazovaní (R1-R5) mluvili o své nespokojenosti s režimem, který v českém školském systému podle nich panuje stále stejný jako v době jejich školní docházky. R3 konkrétně zmínila svůj odmítavý postoj ke známkování a hodnocení žáků klasickými známkami. Pro R1 byl zase zásadním problémem timemanagement při docházce do klasické školy: *„Měla jsem pocit, že jsem v okresním závodě, kde musím stíhat a škaredě se na mě dívají, když tam to dítě je 8.01 a ne za pět 8 a že si ho můžu vyzvednout buď hned po škole ve 12, nebo potom už musí do družiny a můžu ho vyzvednout až ve 3 a když tam přijdu ve 12, musím zvonit na zvonek třídní učitelky a když tam přijdu ve 2 tak musím zvonit na zvonek družinárky“* (R1).

R1 mají vlastní zkušenost, kdy starší syn do školy chtěl, tudíž mu nechtěli bránit, ale nakonec po 14 dnech se mu tam přestalo líbit. Rodiče to respektovali a byli vlastně rádi, že chtěl syn být doma, protože to chtěli taky. Jak měla nastoupit do školy dcera, rozhodli se, že ji do školy nedají vůbec, protože jim to jejich slovy „nedává smysl“. R1 chce, aby *„děti uměli psát, číst, počítat (smích) psát bez gramatických chyb, aby se dokázali zapojit do diskuze, a vždycky jim říkám, budeš potom mít obraz a zvuk“*. R1 si také vzpomněla na své zkušenosti z doby svých školních let a i přesto, že měla samé jedničky tak věděla, že se učí spousty věcí jen proto, aby měla ty jedničky, jen pro ty dobré známky, jen proto, aby získala titul s tím, že spoustu věcí v praxi vůbec nepoužije. R2 souhlasil s manželkou R1, že se musel ve škole naučit tolik věcí, které dodnes nechápe proč vlastně. Ale rozdíl u nich byl, že R1 chtěla ty dobré známky, zatímco R2, byl tvrdě proti tomu školskému systému a ve škole se trápil zbytečnými věcmi. Má ale svůj názor, že je to hlavně o lidech, *„že kdyby ten systém byl nastavený tomu reálnému světu, že by se někdo zastavil a podíval se na to, co ty děti mají umět a jaký ten svět dneska je a tak nějak to jako zkonfrontoval a zjistil, že některé ty věci jsou zbytečné, některé důležité a něco že tam i chybí, tak by to bylo super.“*(R2) Vzhledem ke školnímu systému, bylo pro R1 s R2 těžké najít u školu, která jim vyjde vstříc. Dalším důvodem, který R1 a R2 nemuseli v rámci školního systému řešit, jsou učitelé. Nechtěli, aby

jim „přeprogramoval“ děti někdo, s kým třeba vůbec nesouhlasí, a to jak názorově tak i určité sympatie k člověku hrají roli. *„Že je tam spousta lidí, kteří nám názorově a osobnostně vůbec nesedí, ani nám ani dětem. Ale byli bychom ve stavu, že prostě je to tvoje učitelka, tak tu musíš poslouchat, tak tohle mi přijde jako úplně ta největší výhoda, že nic takového nemusí ty děti absolvovat.“* (R2). R2, R4 i R5 se shodli názory ohledně svých zkušeností ze školy, že pro ně to bylo spoustu let zabíjení, „ztráta času“. R4 dodala, že až teprve co se ji narodili děti, má pocit, že až poté, si začala dělat, co chce, podle sebe tak, jak věci cítí. R5, na přibližně půl roku dali syna do klasické školy a byli nespokojeni se školským systémem hlavně v ohledu vytížení dětí, že se opravdu hodně času a věcí točilo vesměs jen kolem školy, dlouhé denní rozpoložení a nátlak, který negativně na jejich syna působil, a tím ohrožoval jejich rodinnou harmonii doma. R5 ještě doplnila názor, co se týká školského systému, že ve školách bývají vyhrocené situace, co se týká komunikace mezi dětmi. *„Oni si něco naposlouchají doma, něco naposlouchají ve škole, něco v parku a oni si z toho skládají ten mentální obraz, a tak mi přijde ta rodina v tomhle, že má na to čas, aby si to s těma dětma vyprávěla, proč to tak je, proč to tak není a to si myslím, že ve školském režimu to tak nefunguje, není to tak efektivní.“*

6.4.2 Touha po svobodě

V této subkapitole bylo vycházeno z následujících kódů:

- Svoboda
- Timemanagement
- Unschooling
- Kontakt s přírodou
- Škola venku
- Škola hrou
- Sebevědomí dítěte
- Samostatnost dětí
- Zodpovědnost
- Absence tlaku

Slovo svoboda, zaznělo u všech respondentů a to ne jen jednou. Je to pro ně velice významný faktor, který má mnoho odvětví, mnoho výhod a kvůli nim zvolili formu domácího

vzdělávání. Pro všechny respondenty, hraje velkou roli to, že se nemusí na nikoho vázat, nemusejí se doprošovat a mohou si tvořit své vlastní pravidla. R3 povídala o tom, jak každý to domácí vzdělávání má nastavené vlastně různě. Záleží, jak je to domácí vzdělávání koncipováno. Jsou rodiny, kterým to vyhovuje tak, že to mají jako školu. Akorát všechno, co se učí ve škole tak se děti úplně stejně učí taky ale doma. Poté jsou rodiče, kteří to mají spíš jako takový unschooling, kde se neučí nic školského a nechávají to jen na tom, co přijde od těch dětí za podněty, takže je to různé. R3 ještě dodala, že samozřejmě je u domácího vzdělávání větší svoboda, ale také velká zodpovědnost vůči školskému systému. Všechny děti mají dostatek času na hraní, jelikož si mohou nastavit svoje plány a denní režim podle sebe, tudíž jim zbyde spousta času pro sebe. R1 se líbí to, že když něco dělají ostatní děti jinak, neberou to negativně a povídají si o tom. *„Jsou víc sebevědomí a míň ovlivnitelní a ovladatelní, což je super. V tom já vidím ten benefit, že z nich rostou zdravě sebevědomí a spolupracující, a na druhou stranu zodpovědní lidi tak to se mi líbí.“* (R1). R4 stále opakovala, jak je při ně důležité, že mají vlastní tempo a nemusí děti do ničeho tlačit, protože násilím a tlakem jim vůbec nepomůže.

6.4.3 Já znám své dítě

V této subkapitole bylo vycházeno z následujících kódů:

- Individualita dítěte
- Interaktivní prvky
- Vztah rodič-dítě
- Kreativita
- Zpětná vazba
- Respekt
- Škatulkování
- Diskuze

Ve výzkumu je známé, že pro rodiče je velká výhoda a sympatičnost, že dobře znají své děti, tím pádem, jsou to právě oni, kdo může to vzdělávání poskytovat v určené míře, která bude sedět jejich dětem. R1 má dvě děti a líbí se jí, že může ke každému dítěti přistupovat individuálně a soustředit se na ty jeho typické povahové rysy, charakteristické, které ho odlišují od ostatních a nemusí se tlačit do nějakých průměrů a norem. Popisovala, jak každé

dítě má jiný režim a jinou náklonnost k tomu učivu. Děti mají týdenní plán a ten si mohou rozvrhnout sami. Občas se jim nechce, tudíž vědí, že si mohou úkoly nechat na další den, naopak něco jde rychle, nebo si z toho vyberou pár cvičení, které jsou lépe a ty méně snadné na konec nebo naopak. Některé týdny se to podaří perfektně, některé týdny se to nepodaří podle představ. R2, manžel R1 se shodli na výhodě, že děti oba dobře znají a mohou jim učivo krásně vysvětlit bez zbytečných nátlaků a neznámých slov, kterým děti ve škole mnohdy nerozumí. R2 to vysvětlil na příkladu z výuky, jak syna učí fyzice. *„Že když vysvětluju třeba páku, jak se počítá páka a jak se to využívá v praxi, tak se to celé může stáhnout k věcem, které zajímají toho syna, že mu řeknu to, co on reálně dělá. Když budeš v lese, budeš tam mít těžký kámen, budeš ho chtít odvalit, tak si vezmeš dlouhý klacek, zapáčíš ho tam, tak ti vznikne ta páka a s tím, že tam vznikne ta větší síla, tak ho převalíš. A to funguje. Protože ty příběhy prostě fungují.“* R3, se obrací na to, že chtějí, aby děti měli možnost rozvíjet svůj talent, rozvíjet osobnost a jelikož oni děti naslouchali a dokázali jim porozumět tak se jim to velmi dařilo. Děti dokázali úplně jednoduše říct, kdo co umí, že každý je na něco dobrý. R4 poukazuje, že její dcera je velmi důvěřivá a s rodiči má opravdu hezký vztah, tudíž se doplňují navzájem, máma ví, co vyhovuje dceři a dcera ví, co máma po ní vyžaduje. R5, má 3 syny a rozpovídala se do hloubky o jejich vlastnostech, že to jsou opravdu svérázní kluci a myslí si, že ve škole by to bylo přece jen pro ně náročné, obzvlášť pro toho prostředního, který se nedokáže zdárně ještě koncentrovat, ale maminka má pro to pochopení, ví, jak mu může pomoci, jakým směrem ho navést a že vyvíjet nějaký nátlak na něho nemá smysl. U prvního syna v půl roce, už zjistili, že vyžaduje větší péči, větší pozornost a uvědomili si, že cesta povede asi jinudy. Syn jim ukázal, že vlastně pro něho bylo důležité, aby byli spolu, a to mile rádi respektovali. Pokud byli spolu, tak bylo všechno v pohodě. *„Jestli máme tu lásku a klid, jestli se respektujeme a vnímáme, tak je jedno co dělá okolí. Tak po druhém dítěti, které bylo brzo po prvním a nás to ještě víc stmelilo“*(R5).

Zatímco ve škole jsou děti podle toho a toho uměle děleny do kategorií, škatulkování, zabíjí se jejich kreativita. R1 vypráví o tom, jak je dcera neuvěřitelně tvořivá, že je to její vášeň. Státé něco maluje a vyrábí, nemá k tomu žádnou averzi a R1 má za to, že kdyby chodila do školy a furt ji někdo říkal co vyrábět, jak to má dělat a dával ji konkrétní úkoly ohledně tvoření, kdyby ji do něčeho škatulkovali, tak by netvořila tak, jako teď. Má svobodnou mysl. Může si rozvíjet i tu svoji osobnost v tom, co je baví a nepálit ten čas. R3 byla v tématu škatulkování stručná a vypověděla, jak viděli, že systém je ve škole stále stejný, tak jak když

chodili do školy oni, že se v klasické škole stále známkuje a hodnotí ale hlavně, že se dává nálepka dětem, podle toho jaký mají prospěch a tak, tudíž hledali hned vhodnou alternativu.

6.5 Rodič v roli učitele

Tato kategorie je rozdělena na tři subkategorie a těmi jsou- zaměstnání, role a osobnost, vlastní zkušenosti a povahové rysy vzdělavatelů, kde budou popsány praktické stránky domácího vzdělávání, tak jak je vnímají respondenti výzkumu.

6.5.1 Zaměstnání

V této subkapitole bylo vycházeno z následujících kódů:

- Zaměstnání umožňující domácí vzdělávání
- Domácí vzdělávání jako „práce“
- Finance

Další okolnost, ve které mají všichni respondenti jasno a jejich odpovědi jsou zcela jednoznačné. Maminky s dětmi jsou doma a tátové pracují. Odpovědi se shodují až na pár malých odlišností. R1 jasně uvedla, že je ženou v domácnosti. Její povolání je fyzioterapeutka a ze začátku ještě chvílema pracovala, ale dospěli potom s manželem do bodu, kdy to nejde skloubit. Bavilo ji to doma s dětmi, chtěla jim věnovat maximální péči, že je potřeba být v určitých chvílích s dětmi doma. *„Když jsem doma, tak máme možnost hned všechno probrat veškerý pozitivní i negativní věci, veškerý konflikty co se stalo i venku s kamarády a tak, že nemuseli čekat, než přijdu z práce domů, že se neuzavřeli do sebe.“* R2 sdělila, že je na volné noze, dělá online marketing a 2x týdně si zajede do kanceláře. V době, kdy se o děti postará manžel, aby její částečná práce neměla žádný dopad na jejich děti, jejich vzdělávání. R3 nemá žádné zaměstnání, pracovala jako manažerka v nadnárodní firmě, ale nyní se věnuje skutečně jen dětem. R4 měla velmi vytíženou práci a smála se, že jak se jí narodilo první miminko, tak už se nechce vrátit nikdy do práce, ale chce být jen s dětmi. Chce vidět, jak rostou, jak se vyvíjejí. Po čase to lehce přehodnotila, dětský svět ji uchvátil na tolik, že začala dálkově studovat intuitivní pedagogiku, začala se zajímat o děti a jejich vývoj ale jakoby z jiného pohledu. Nyní je OSVČ, má svoji dílnu, pořádá různé workshopy a dělá intuitivní hry pro dospělé a pohybové hry s dětmi. Čas si samozřejmě řídí podle sebe, tak aby měla dostatek prostoru pro děti. R5 říká: *„My jsme rodina, která jakoby je hodně spolu a je to náš cíl být hodně spolu, takže se snažíme svoji práci udělat tak, aby byla flexibilní, aby nám zbylo dost času na společný čas.“* Hned v úvodu to R5 krásně

popsala, co je jejich prioritou, jakou mají představu o trávení svého času. Ale také uvedla, že je to problematická věc. Před pár lety, si založili nadační organizaci. Tím, že mají 3 kluky a ten nejmenší má 3 roky, tak je maminka ještě na rodičovské dovolené a práce jde opravdu stranou. Ale když byli dříve děti jen dvě, práce s domácím vzděláváním šla docela skloubit snadno. Chválila si, že první dva kluci byli věkově sobě blízko, tudíž si vyhráli spolu sami a byl i prostor udělat nějakou práci. Nicméně se vrátila k tomu, že čím jsou děti starší, měla v sobě pocit, který ji táhl k tomu, aby s nimi zůstala doma. Brala to tak, že práce není úplně všechno.

Vzhledem k tomu, že maminky jsou vzdělavatelky a zároveň ženy v domácnosti bez stálého zaměstnání, nabízela se otázka, zda je domácí vzdělávání finančně náročné. Překvapivě každý respondent měl na to odlišný názor, jinou zkušenost. R2 se zamyslel, a jak si pro sebe začal říkat a sčítat věci, které platí, velmi rychle došel k závěru, že ano, že domácí vzdělávání je docela finančně náročné. Začal počítat od vzdělávacích potřeb, knížky, finance za koníčky, kroužky, veškeré školné, ještě platí učitele, které mají třeba na cizí jazyky nebo hudební nástroje, tudíž je to dost peněz, když tyhle všechny výdaje jdou jen z jednoho platu. „*Já si ty účty radši ani nevyjiždím (smích) ale беру to jako investici do budoucna.*“ (R2). R3 už měla lehce jiný názor, započítala samozřejmě kroužky, učebnice a podobně, ale sama uznala, že toto všechno se platí i v klasické škole. Finance, které platí navíc, jsou pomůcky, které děti potřebují pro svoje koníčky, tudíž je to velice individuální. Syn si vyrábí věci ze dřeva tak různé dláta, jinak mají montessori pomůcky a věc ve kterém se shodla s R2 je ta, že školné je docela nákladné. R4 byla stejného názoru a stejných opomenutí jako R3. Na závěr R5, která to naopak vidí úplně v obráceném světle a stojí si za tím, že je podle ní domácí vzdělávání velice levné. Uznala, že jelikož mají 3 děti a jeden plat, žijí trochu skromnější život, ale nic jim nechybí, jen dokáží s těmi financemi, co mají pracovat. Tím, že jsou děti doma, nemusí mít např. dvoje boty, dvě bundy, několikery kalhoty a podobně. Protože když chodí do školky i školy, učitelé vyžadují, aby všechno děti měli dvakrát a jelikož mají tři děti, takže všechno dvakrát nebo třikrát, krát 3 děti. Dále podotkla stravování. Když je R5 doma, stará se o domácnost, nemusejí platit obědy v jídelně, uvaří jeden oběd, který jedí všichni. Co nejvíce surovin používají ze své vlastní zahrádky, tudíž když by chodila do práce, nemá čas se starat o domácnost, denně vařit a starat se o zahrádku. Dalším bodem je, že vlastně nikam nejezdí, tudíž za dopravu nic neutratí, pokud nejedou někam daleko na dovolenou, kde stráví zas delší dobu a hospodaří tam. R5 jsou spokojení i co se výdajů týče. R5 ještě dodala, že jelikož oni jako rodina mají základnu aktivit a vzdělávání

hlavně doma, tudíž se musí o domácnost denně starat, vzniká tam nepořádek, je potřeba vařit, napéct, být s dětma, a to se nedá skloubit s jinou prací, bylo by to příliš stresové.

6.5.2 Role

V této subkapitole bylo vycházeno z následujících kódů:

- Konflikt rolí rodič-učitel
- Umělá autorita učitelů
- Atmosféra doma
- Rodič v roli učitele

R1 a R3 mají v tomto ohledu odlišný názor. R1 vypráví o tom, že za celých 8 let co děti vzdělává doma, jsou situace, kdy si musí říct, že na to „kašle“ ať si děti říkají, co chtějí, teďka bude prostě máma a stopuje veškerou kázeň a zodpovědnost v ohledu školy, protože už mají jak kdyby po vyučování. Zmiňuje se o tom, že někdy to zajde, na nějakou hranu, že se na ně zlobí, proč se to nebudou učit, proč to neudělají hned, proč až zítra, ale pak si uvědomí, že jí ta atmosféra za to jednoduše nestojí. Jednoduše si řekne, jsem teď máma, v role učitele budu zase zítra ráno. „A jako máma tady mám dělat pohodu a klid a ne dusno kvůli nějakým věcem, když už mi přišly testy (smích).“ Tudíž řešení role rodič a vzdělavatel R1 bere jako negativum. Za to R3, má pohled takový, že si myslí, že role vzdělavatele a rodiče je stejná, protože je to pořád ona. Ale určitě je pravda logicky v tom, že „*to dítě ctí autoritu cizího člověka více než rodiče. Pokud přijde do školy, kde má učitele, které nezná, kteří jsou cizí tak je to pro ty učitele jednodušší. Vzdělavatelský respekt má větší ten učitel, který učí cizí děti*“. R4 nepřišla nikdy do konfliktu s dětmi, co se týká rodiče jako v roli učitele. Nikdy neměli problém, aby spolupracovali, vždycky mámu brali tak, jak zrovna mají. Ale čím jsou děti starší, tím více lidí už kolem nich je, protože co se týká předmětů jako je matematika, fyzika chemie, rodiče už nemají kapacitu na to, aby jim takové učivo vysvětlili, tudíž už mají v některých směrech odbornou pomoc a máma vzdělavatelka na děti už není sama. R5 jen dodala se smíchem, že rozdíl v ní jako učitel nebo rodič vůbec nevnímají a ona sama taky ne. Navázala svým názorem na R3, že si myslí, že děti samozřejmě budou mít větší respekt z cizí osoby, ale nevnímá to jako negativum, určitá dávka respektu tam vždycky je. Hlavně, „*dávají mi tu důvěru, že to společně zvládneme*“(R5).

6.5.3 Osobnost, vlastní zkušenosti a povahové rysy vzdělavatelů

V této subkapitole bylo vycházeno z následujících kódů:

- Trpělivost
- Osobní zkušenost s domácím vzděláváním v dětství
- Osobní zkušenost se školou
- Komunikace
- Rodič šprt
- Vzdělání rodičů, pedagogické vzdělání rodiče

Osobnosti a zkušenosti respondentů jsou různé, ale podobají se, hlavně co se týká vzdělání, jsou to všichni lidé s vysokoškolským vzděláním. R1 má podobný povahový rys a zkušenost ze školy jako má R5. R1 o sobě řekla, že ve škole bývala šprtka, patřila mezi ty zodpovědné žáky, kteří měli samé jedničky, tudíž i takhle přistupuje ke svým dětem, má pocit, že to, jak budou děti šikovný a vzdělaný bude její vizitka. Ale i přesto, že byla R1 vzorná studentka, naskytlo se i spoustu věcí, které ji nedávali smysl. Ale stále to brala tak, že *„je to potřeba, protože potřebuju mít ty výsledky, potřebuju mít to vzdělání, abych měla dobrý a úspěšný život, musím mít tu vysokou školu, nejlépe červený diplom a prostě všechno toto zaručuje ten spokojený život a přesně takhle jsem to měla já za té školy.“* R1 vystudovala gymnázium, které jak sama řekla „nesnášela“ a vystudovanou vysokou školu fyzioterapii. Její manžel R2 má střední školu elektro a vystudovanou vysokou školu obor informatika.

R3 se popsala jako velmi organizovaný člověk, aktivní a občas netrpělivá, to se potom projevuje ve výchově a vzdělávání jejich dětí. Ale směje se a praví, že synové jsou úplně jiní, než je ona. Jejím cílem ve škole bylo všechno umět, protože si říkala, že se jí to jednou může hodit. Také ve škole se jí celkově líbilo, ale myslí si, že to bylo i tím, že nebyla problémový žák, ale všechno jí šlo, a měla samé jedničky. Má vystudovanou celostní muzikoterapii, dále má sebezkušenostní kurzy pro provázení žen a sebezkušenostní lektorský výcvik a ještě školu zaměřenou na ekonomiku a management. R4 je hrdá na to, jak dokáže být trpělivá, a že dokáže dotáhnout věci do konce, má velké úsilí. Má vystudované gymnázium a ekonomickou vysokou školu. Ale dostáváme se od ní k názoru, jako měli i předchozí respondenti, že veškerý věci jí v učivu přišli jako ztráta času a tím pádem by chtěla udělat pro své děti maximum a udělat to úplně jinak, než jak když chodila do školy ona a ztratila spousty času s něčím, co dnes vůbec nepotřebuje. R5 svou osobnost popsala, že je mírný člověk, snaží se být laskavá a respektující k ostatním lidem. Ale také se

zmínila, že spousty věcí se ještě také učí. Protože jsou okamžiky, které ji dokážou „vytočit do běla“ a tím pádem se snaží na tom pracovat. Učí se být více v klidu, když nastane nějaký konflikt. „Uvědomuju si, že všechny nervozity jsou jakoby kontraproduktivní a to že s tím jsem konfrontována. Často mě učí takovému jako mechanismu, že když ti na sobě cítím, ten pres, tak vlastně, se sama učím chovat tak, jak bych chtěla, nebo to učím i ty kluky, že jim o tom povídám (smích). Tak kluci teď už jsem jako za hranou, nechci být nervní, takže pojďme to vymyslet (smích). Je to vlastně velmi přínosné.“ (R5). Dostáváme se ke stejnému rysu, jako měla R1 a to, že R5 o sobě také pověděla, že byla šprt a měla samé jedničky, všechno věděla, nebyly žádné problémy.

7 INTERPRETACE DAT

7.1 Výzkumná otázka 1

Jakou mají rodiče zkušenost se vzděláváním svých dětí?

Pro rodiče je důležitá jakási volnost a pohoda ve vzdělávání, to se odráží na jejich přístupu k samotné výuce. Ačkoliv se někteří snaží zavést jasný (v kontextu domácího vzdělávání možná „striktnější“) řád, ze všech jdou cítit sympatie k tomu „dělat si věci po svém“, respektovat přání, tempo, zájmy a dovednosti svých dětí a netlačit je někam, kam nechtějí. Což jim koncept domácího vzdělávání umožňuje, a proto jsou zkušenosti rodičů s touto formou získávání znalostí obecně spokojeni a svého rozhodnutí nelitují. Zákony České republiky umožňují rodičům své děti vzdělávat doma, ovšem (mimo jiné) za podmínky pravidelného přezkušování. Ne vždy je to něco, s čím jsou rodiče ztotožnění, někteří považují přezkušování za nutné zlo. Obecně lze ale říci, že kde je vůle, tam je cesta a z výzkumu plyne, že je možné vždy najít kompromis, najít způsob, jak splnit podmínky a přitom si dělat věci po svém. Z výzkumu dále plyne jakási všeobecná spokojenost s volbou této formy vzdělávání. Žádný z respondentů svého rozhodnutí nelitovat a to se promítalo i na tom, že v podstatě jedinými negativy, které na domácím vzdělávání vidí, jsou nepohody nebo nepříjemné situace při diskuzi s okolím – kritika jejich rozhodnutí, nedůvěra vůči nim, pochyby o kvalitě takového vzdělávání apod. - ani tuhle slabinu ale postupem času nepovažují za nijak důležitou, jelikož s časem mizí - blízcí respondentů zjišťují, že jejich obavy byly zbytečné. Zkušenosti vybraných respondentů s domácím vzděláváním jsou jednoduše řečeno dobré až výborné.

7.2 Výzkumná otázka 2

Co ovlivnilo rodiče k rozhodnutí se pro domácí vzdělávání?

K rozhodnutí se pro domácí vzdělávání svých dětí vedla rodiče celá řada faktorů. Ve všech případech vycházel nápad z hlavy jednoho z rodičů, ten byl následován různě dlouhými a komplikovanými debatami a nakonec padl kladný verdikt. Asi nejčastější výzvou, které museli rodiče při rozhodování se pro tuto formu vzdělávání čelit, byl odpor, nesouhlas, nepochopení či podceňování ze strany jejich nejbližšího okolí. Podpora nebo pozitivní zkušenosti sdílené blízkými se ve výzkumu vyskytovaly jen zřídka. Výzkum se zaměřoval také na osobní zkušenosti rodičů se vzděláváním. S domácím vzděláváním jako takovým, žádný z respondentů zkušenost neměl, proto rodiče mluvili spíše o negativní motivaci,

především pak o svém zásadním neztotožnění se se školským systémem v ČR, který považují za zastaralý, do jisté míry nefunkční, a vzdělání v klasické škole pak za ne tak kvalitní, jak by mohlo nebo mělo být až za ztrátu času. Významnou roli při rozhodování dále hrají finanční možnosti rodiny. Ani ne tak ve smyslu, že by domácí vzdělávání jako takové vyžadované nějaké zásadnější informace, ale spíš v tom, že jeden z rodičů plní funkci vzdělavatele, nezbývá mu tak prostor pro práci na klasický hlavní pracovní poměr a je proto nutné, aby rodina hledala alternativy (práce z domu, podnikání...) nebo žila z příjmu pouze jednoho z rodičů. Na závěr ale lze jednoznačně říci, že pozitiva převládají nad negativy a výzvy, které je nutné překonávat při tomto rozhodnutí, nejsou vnímány jako takové, které by ho měly změnit natolik, aby rodiče nakonec umístili dítě do klasické základní školy.

7.3 Výzkumná otázka 3

Jak rodiče vnímají svoji roli vzdělavatele?

Rodiče na svoji roli vzdělavatele mají více úhlů pohledů. V první řadě, to berou především jako velkou zodpovědnost, protože vzdělávají své děti, je to jen a jen na nich, co je naučí a jak je to naučí, aby prospívali. Rodič se na roli vzdělavatele musí „cítit“, což z výzkumu bylo znát - rodiče to mají pevně a sebevědomě ve svých rukách, a mají z toho dokonce radost. Tím se dostáváme k dalšímu pohledu, že pro rodiče je takové domácí vzdělávání velká zodpovědnost, vůči školskému systému. V odpovědích od respondentů zaznělo, že samozřejmě oni vzdělavatelé jakožto vlastní rodiče mají určitě u dětí menší respekt, než kdyby je učil cizí člověk, u kterého přichází autorita automaticky. Ale všichni respondenti odpovídali stejně, a to, že děti je samozřejmě respektují jako lidi, co je vzdělávají a chtějí jim pomoci, dělají to pro jejich dobro. Rodiče si pochvalovali, že být zároveň i vzdělavatelem není problém, i přes menší neshody a nedorozumění mezi nimi a dětmi, zmiňovali ty výhody, že jsou to přece jen oni rodiče, kdo zná své děti nejlíp, tudíž je zde nabízená možnost to při vzdělávání využít a přizpůsobit se dětem podle jejich potřeb.

8 DISKUZE

V tomto výzkumu se dospělo k tomu, že když se rodiče rozhodnou pro formu domácího vzdělávání, považují to za nejlepší věc, co pro to dítě a pro celou rodinu mohli udělat. Byli motivováni především svobodou, dostavilo se jim toho, po čem snily. Mohli si vytvářet svůj program, své plány, především mohli cestovat a nebyli závislí na školském systému. Rodiče si hlavně pochvalovali, že jelikož svoje děti dobře znají, mohli jim přizpůsobit tempo, kterým se budou vzdělávat, nemuseli vyvíjet žádný nátlak, děti se poté učili rádi, byli akční a bavilo je to. Ve svém výzkumu podobné informace zjistila i Neubauerová (2019), která zmiňuje, že důvodů, kvůli kterým se rodiče rozhodli pro domácí vzdělávání, byla spousta. Uvedla, např. že rodičům spousta věcí přišla ve školách jako zbytečnosti a nechtěli, aby na jejich děti byl vyvíjen zbytečný nátlak. Na druhou stranu v dalším tématu se naše výsledky výzkumu už úplně neshodují. Neubauerová (2019) vypráví o tom, že z výzkumu zjistila, jak děti, které jsou vzdělávané doma a mají jít na přezkoušení do školy, neumí zcela dobře argumentovat a komunikovat s učitelkami. V mém výzkumu je to přesně naopak s jedinou výjimkou v rodině, kterou nespokojenost s přezkušováním dovedla až ke změně školy, ve které bylo dítě zapsáno. I tato respondentka, ale potvrdila, že v momentě, kdy našli tu „pravou“ školu, všechno včetně přezkušování bylo v pořádku. Pravila, že děti jsou šikovné a díky tomu, že nechodí do školy a nejsou ovlivňováni špatným směrem od spolužáků a učitelů, dokáží zůstat takový, jaký jsou, a udržet si své pravé já. Tudiž děti se nestydí, a nemají problém s ostatními komunikovat, věří si, dokonce se na přezkušování někdy i těší, až ukáží své výrobky, portfolia a prezentace. U respondentů byl zjišťován také denní režim, kde se dostavily odpovědi typu, že denní režim je u nich zcela nestálý, zařizují se podle počasí, nebo u jiných platí, že dopoledne povinnosti, odpoledne zábava, odpovědi se hodně podobaly, protože cíl byl zcela stejný pro všechny respondenty a to ten, že nechtějí, aby děti do něčeho byli nuceni, aby oni sami chtěli a aby šlo všechno „v pohodě“. Z výzkumu od Bárové (2019), byly odpovědi od respondentů ohledně domácího režimu totožné. Objevovaly se opravdu stejné odpovědi, na téma denního režimu. Od odpovědi, že se jezdí učit k babičce, že jedou podle tempa, jaké jim vyhovuje, programy a plány se mění podle nálady a počasí, až po odpovědi, že děti mají odpolední četbu, jdou si hrát s kamarády a podobně, tudíž stejné odpovědi jako od respondentů tohoto výzkumu.

ZÁVĚR

Cílem této bakalářské práce bylo zodpovědět na hlavní výzkumnou otázku, která se ptá na motivaci rodičů k domácímu vzdělávání svých dětí. Výzkumem byla identifikována celá řada faktorů, které pozitivně ovlivňují toto rozhodnutí. Pravděpodobně nejvíce rezonovalo téma individuálního přístupu. Pro respondenty je velkou motivací k domácímu vzdělávání právě možnost dopřát svým dětem tak na míru šitý přístup, jaký jim nikdo jiný nabídnout nemůže. Jsou to totiž právě oni, kteří znají své potomky nejlépe. Zároveň mají za to, že právě tento přístup k výuce umožňuje dětem rozvíjet nejen svou kreativitu, zvědavost, komunikativnost, schopnost žít v souladu s přírodou, ale i svou osobnost jako takovou. Zatímco v klasické škole by, podle respondentů tohoto výzkumu, získali z důvodu velkého množství dětí, které musí učit jeden pedagog, jakousi nálepku, byli by zařazeni do škatulky, podle toho, jaké mají známky, jak jim který předmět (ne)jde, v jakém jsou kolektivu, jak rychle jsou schopné porozumět probíranému učivu apod. Toto škatulkování, respektive nesouhlas s ním, je respondenty často chápán jako negativní motivátor. Stejně tak je vnímán obecný nesouhlas se zavedeným školským systémem v České republice, který respondenti považují za zastaralý, nefunkční, nelogický... Téma neztotožnění se se systémem je natolik často se vyskytující, že skoro vytváří dojem, že kdyby systém prošel výraznou reformou, neviděli by rodiče téměř žádný důvod k „neumístění“ dětí do klasické základní školy. Velmi často se objevujícím motivátorem je i možnost vlastního time managementu a jakýsi pocit obrovské svobody. Koncept domácího vzdělávání umožňuje rodinám pohodlněji cestovat, učit své děti venku, navštěvovat častěji své blízké, a zkrátka rozvrhnout si program podle sebe nezávazně na zásahu kohokoliv dalšího. Nikdo jim neříká, kdy se musí začít a kdy skončit s učením, co se mají naučit jako první, co jako poslední, apod. Jedinou povinností je absolvovat pravidelné přezkušování ve škole, které ale rodiče nevnímají jako výrazný problém. Možná méně často, než by se očekávalo – vzhledem k tomu, o jak zásadní argument odpůrců domácího vzdělávání se jedná, se v rozhovorech objevovalo téma socializace dětí. Respektive, objevovalo se, ale nebylo respondenty absolutně chápáno jako zásadní. Nemají pocit, že by jejich dítě bylo jakkoliv ochuzováno o socializaci, naopak – mají za to, že socializace ve škole je umělá, pro některé děti až nevhodně náročná a domácí vzdělání považují za takové, které umožňuje socializaci mnohem přirozenější na základě podobných zájmů, sympatií apod. a ne na základě toho, že byli děti náhodně rozmístěni do tříd jen na základě věku. Snad nejpozitivněji vnímaným motivátorem je blízkost, kterou tato forma vzdělávání umožňuje rodinám, které se pro ni rozhodnou. Rodiče díky ní mohou smysluplně

trávit čas se svými dětmi, které nadevše milují a intenzivně jim dávat do života to, co považují za nejlepší. Cíl rodičů i bakalářské práce byl splněn.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- BALCAR, Karel 1991. Úvod do studia psychologie osobnosti. Chrudim: MACH
- DVOŘÁK, Dominik 2011. Česká základní škola: více případová studie. Nakladatelství Karolinum. ISBN 978-80-246-1896-8.
- HENDL, Jan 2005. Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace. Praha. ISBN 80-7367-040-2
- HOLT, John 2018. Učte se sami: Dovolte dětem, aby se učily samy. One Woman Press. ISBN 978-80-86356-59-4.
- HOLT, John 1995. Jak se děti učí. Praha. ISBN: 80-901662-7-X.
- KAŠPAROVÁ, Irena 2019. Spolu - Průvodce domácím vzděláváním v České republice. Akamedia. ISBN 978-80-972769-4-2.
- MASARYK, Tomáš Garrigue 1990. O škole a vzdělávání. Státní pedagogické nakladatelství Praha. ISBN 80-04-25554-X.
- MATOUŠEK, Oldřich 2003. Rodina jako instituce a vztahová síť. Sociologické nakladatelství (Slon), Praha. ISBN 80-86429-19-9.
- MEDLÍKOVÁ, Olga 2021. Umění motivace - Návody a typy pro pracovní i rodinný život. Grada publishing. ISBN 978-80-271-4336-8.
- PRŮCHA, Jan 2002. Moderní pedagogika. Praha: Portál. ISBN 978-80-7178-631-3.
- PRŮCHA, Jan 2008. Pedagogický slovník. Praha: Portál. 978-80-7367-647-6.

INTERNETOVÉ ZDROJE

- Alternativní školy. 2022. Alternativní školy v ČR. [online]. [cit. 15. 1. 2022]. Dostupné z: <http://alternativniskoly.cz/>
- BÁROVÁ, Michaela 2019. Přínosy domácího vzdělávání pro žáky 1. stupně základní školy. [online]. [cit. 20. 4. 2022]. Dostupné z: https://digilib.k.utb.cz/bitstream/handle/10563/44285/b%C3%A1rov%C3%A1_2019_dp.pdf?sequence=1
- BÍCOVÁ, Rachel 2016. 4 mýty o domácím vzdělávání. [online]. [cit. 18. 1. 2022]. Dostupné z: [4 mýty o domácím vzdělávání – mezi řečí \(rachelbicova.cz\)](http://4mytyo-domacim-vzdelavani-meziraci.rachelbicova.cz)

Domacivzdelavani.cz, 2020. Bořiči mýtů v domácím vzdělávání: socializace. [online]. [cit. 18. 1. 2022]. Dostupné z: <https://www.domaci-vzdelavani.cz/borici-mytu-v-domacim-vzdelavani-socializace/>

Digifolio, 2022. Daltonské vyučování: Obecné informace. [online]. [cit. 25. 1. 2022]. Dostupné z: <https://digifolio.rvp.cz/view/view.php?id=4011>

European Commission. 2022. Hlavní rysy vzdělávacího systému. Česká republika Overview. [Online]. [cit. 9. 1. 2022]. Dostupné z: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/czech-republic_cs

FEŘTEK, Tomáš 2014. Domácí vzdělávání neškodí. Respekt.cz. [online]. [cit. 15. 1. 2022]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/externi-hlasy/domaci-vzdelavani-neskodi>

HARNOŠOVÁ, Lucie 2014. Jaké jsou možnosti domácí výuky a proč do toho jít. Právý domácí časopis. [online]. [cit. 17. 1. 2022]. Dostupné z: <https://www.pravydomaci.cz/jake-jsou-moznosti-domaci-vyuky-a-proc-do-toho-jit/>

HEJDOVÁ, Irena 2021. Je učení doma pro děti lepší než škola? Počet domškoláků i kvůli covidu roste. [online]. [cit. 25. 1. 2022]. Dostupné z: <https://www.heroine.cz/rodina-a-vychova/6424-je-uceni-doma-pro-deti-lepsi-nez-skola-pocet-domskolaku-i-kvuli-covidu-roste>

KOCUROVÁ, Lucie 2019. Máme děti v domácím vzdělávání a dost mě to změnilo, říká maminka na volné noze. [online]. [cit. 25. 1. 2022]. Dostupné z: <https://eduzin.cz/wp/2019/02/12/mame-deti-v-domacim-vzdelavani-a-dost-me-to-zmenilo-rika-maminka-na-volne-noze/>

KRATOCHVÍLOVÁ, Stáňa 2020. Jak přestoupit na domácí vzdělávání v průběhu školního roku? [online]. [cit. 25. 1. 2022]. Dostupné z: <https://ucitneboneucit.cz/jak-prestoupit-na-domaci-vzdelavani-v-prubehu-skolniho-roku/>

KRIŠICOVÁ, Noemi 2019. Pohled absolventů domácího vzdělávání na přestup do školního vzdělávání[online].[cit.21.3.2022].Dostupné z: <https://www.ped.muni.cz/komensky/clanky/pohled-absolventu-domaciho-vzdelavani-na-prestup-do-skolniho-vzdelavani>

MŠMT (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy). 2021. Školský zákon. [online]. [cit. 17. 1. 2022]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/dokumenty-3/skolsky-zakon-ve-zneni-ucinnem-ode-dne-27-2-2021>

NAVRÁTILOVÁ, Monika 2013. Jak probíhá vzdělávání v Montessori školách. [online]. [cit. 25. 1. 2022]. Dostupné z: <https://zapnimozek.cz/jak-probiha-vzdelavani-v-montessori-skolach/>

NEUBAUEROVÁ, Zuzana 2019. Domácí vzdělávání jako soudobý alternativní proud. [online]. [cit. 18. 4. 2022]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/y1q96a/32739271>

NOVOTNÁ, Lucie 2022. Přispívá domácí vzdělávání ke zvyšování kvality vzdělávání? [online]. [cit. 25. 1. 2022]. Dostupné z: <http://www.comenius.upol.cz/documents/kvalita%20ds.htm>

PINKNEROVÁ, Hana 2020. Kdo může učit své děti doma?. [online]. [cit. 17. 1. 2022]. Dostupné z: <https://hanapinknerova.cz/hanapinknerova-cz-domaciskola/kdo-muze-ucit-sve-deti-doma/>

RICHTEROVÁ, Martina 2016. Škola nebo domácí vzdělávání? [online]. [cit. 28. 1. 2022]. Dostupné z: <https://www.promaminky.cz/clanky/rozvoj-a-vychova-ditete-106/skola-nebo-domaci-vzdelavani-313>

Rodinacestuje.cz, 2020. Bráškové za školou – jak skloubit cestování, domácí vzdělávání a práci na plný úvazek. [online]. [cit. 25. 1. 2022]. Dostupné z: <https://www.rodinacestuje.cz/2020/04/05/braskove-za-skolou/>

RUTOVÁ, Nina 2012. Pro některé je nejschůdnější cestou nebo východiskem vzdělávat své děti doma. [online]. [cit. 10. 1. 2022]. Dostupné z: <https://www.rodina.cz/clanek8725.htm>

SCHMALZ, Michal 2013. Motivace + Vzdělávání. [online]. [cit. 15. 4. 2022]. Dostupné z: <https://www.growjob.com/clanky-personal/motivace-vzdelavani/>

Skolahermanek.cz, 2022. Heřmánek Praha, základní škola a gymnázium. [online]. [cit. 15. 1. 2022]. Dostupné z: <https://www.skolahermanek.cz/domaci-individualni-vzdelavani-historie-a-soucasnost-p20>

VÁŇOVÁ, Miroslava 2011. Alternativní školy. Dingir 4/2011. [online]. [cit. 10. 1. 2022]. Dostupné z: https://dingir.cz/cislo/11/4/alternativni_skoly.pdf

Ucseschuti.blogspot.cz. 2015. Vzdělávání ve Španělsku. [online]. [cit. 25. 1. 2022]. Dostupné z: <http://ucseschuti.blogspot.com/2015/09/vzdelavani-ve-spanelsku.html>

ZIMA, Tomáš 2017. Domácí vzdělávání v Německu. [online]. [cit. 28. 1. 2022]. Dostupné z: <https://medium.com/edtech-kisk/dom%C3%A1c%C3%AD-vzd%C4%9B%C3%A1v%C3%A1n%C3%AD-v-n%C4%9Bmecku-2728cb0e5fc3>

ZIMČÍK, Ludvík 2017 (aktualizace 2022). Udělejme si školu doma aneb: Jak na domácí vzdělávání?. Šance dětem. [online]. [cit. 17. 1. 2022]. Dostupné z: <https://sancedetem.cz/udelejme-si-skolu-doma-aneb-jak-na-domaci-vzdelavani>

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Řazení kódů do kategorií a subkategorií.....	32
---------------------------------------------------------	----

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Slovník základních pojmů

Příloha P II: Přepis rozhovoru

Příloha P III: Ukázka kódování

PŘÍLOHA P I: SLOVNÍK ZÁKLADNÍCH POJMŮ

Domškolák – dítě, které je vzdělávané doma

Klasická škola – škola, kam chodí na přezkoušení

Komunitní vzdělávání- sdílení výuky, spolupráce rodičů při domácím vzdělávání

Portfolio – soubor prací a výtvorů dětí

Unschooling – odškolení společnosti

Homeschooling- domácí učení

PŘÍLOHA P II: PŘEPIS ROZHOVORU

M: V úvodu bych chtěla říci, že píši bakalářku na téma motivace rodičů k domácímu vzdělávání dětí. Na začátek se zeptám, jestli souhlasíš s tím, že rozhovor bude nahráván?

R1: Ano.

M: Dobře, chtěla bych říct, že všechno co tu řekneš, bude anonymní a nikde nebudou zveřejněny vaše osobní údaje. Pokud bys chtěla, rozhovor můžeš kdykoliv ukončit, nebo neodpovídat na nějaké otázky. Tak, z mé strany na úvod je to asi všechno, nebo se chceš na něco ještě zeptat?

R1: Ne, nepotřebuju. (smích)

M: **Na začátek bych se chtěla zeptat kolik ti je roků?**

R1: Mě je 40.

M: **A děti? Jak jsou starý?**

R1: Děti mají, no oni teď budou mít v dubnu 12 a 14.

M: **Od kdy děti učíte doma, jak dlouho už to je?**

R1: No, chlapec chodil do první třídy dva týdny jenom a od té doby je doma a mladší dcera ta nebyla nikdy ve škole.

M: **A ve školce byli?**

R1: Ve školce byl syn dva roky a dcera rok.

M: **Mění se v čase nějak Váš pohled na domácí vzdělávání?**

R1: Ano (smích)

M: Ano, a můžeš to rozvést?

R1: Rozvést mmm (přemýšlí)

M: Jako na začátku tě to nějak nenadchlo a potom už to nebylo podle představ?

R1: Přemýšlím jak to uchopit. No, o domácím vzdělávání první se víc informoval manžel. **PRVNÍ IMPULS** Syn chtěl ale chodit do školy tak šel klasicky na zápis, ale po dvou týdnech nám řekl, že tam chodit nechce **POHLED DÍTĚTE**. Ani né po dvou týdnech ale prostě řekl, že se mu tam nelíbí, takže my jsme tak nějak, nebo manžel hlavně věděl co a jak, že to domácí vzdělávání je tak jako docela jednoduchý proces, jak do toho přejít. Přešel prakticky ze dne na den, na základní školu **BŘEZOVÉ** která má domškoláky **NAJETÍ NA DV**. To je prostě taková škola, která před těmi 8 lety jak on byl v první třídě, tak brala domškoláky a měla tam třeba možná 100 žáků a teďka jich má už třeba 1000, že se jako rozrůstá. Takže tam nebyl problém s přestupem. Tak jsme byli takový nadšení, nic nebyl problém, všechno bylo super, ta mladší dcera se vlastně vezla s tím synem **SOUROZENCI, NAJETÍ NA DV, POSTOJ ŠKOLY**. Navštěvovali takový komunitní spolek **NA PASECE**, který teďka má lesní školu, takže všechno bylo takové zalité sluncem, do těch prvních přezkoušení, kdy (přemýšlí) **PŘEZKUSOVÁNÍ, MIMOŠKOLNÍ AKTIVITY** Hlavní motivace k tomu domácím vzdělávání pro nás bylo, že hodně cestujeme, takže se nemusíme nikoho ptát, kdy můžeme odjet, protože se víc pohybujeme ve školním roce než o prázdninách. **MOTIVACE, CESTOVÁNÍ** O prázdninách většinou sedíme doma. Tohle byla ta hlavní motivace, taková ta svoboda. **SVOBODA**

Potom to, že se nemusí učit do detailů věci, které ho nezajímají, že nemusí umět do detailů z dějepisu všechny bitvy, kdy se odehrály a tak dál. **OBSAH UČIVA** Takže s tímhle jsme tam teda šli ale od přezkoušení k přezkoušení, jsem viděla, že na té **BŘEZOVÉ** sice je to o tom, že jsou doma, ale musí umět všechno, co ty děti ve škole a to jako moje představa nebyla, že jim naliju do hlavy všechny ty informace. Já jsem chtěla, aby měli nějaký všeobecný přehled. My to máme nadstavené tak, že čeština, matika a jazyk tam jedeme přesně podle plánu a ostatní věci na té **BŘEZOVÉ** slibovaly tak nějak jako portfoliově. Ale ve třetí třídě jsme to tam ukončili, protože vlastně to přezkoušení probíhalo tak, že musel tam před tou paní učitelkou napsat test a defakto byl předtím v těch 9 letech nebo kolik mu bylo, musel v té třetí třídě sedět od devíti do jedné hodiny třeba, že to bylo na to dítě příliš. **OBSAH UČIVA, PŘEZKUŠOVÁNÍ, ZMĚNA ŠKOLY, POSTOJ ŠKOLY**

M: No to jo.

R1: Potom jsme byli v takové Montessorri škole, to zas jako bylo portfoliově v pohodě, ale zase měli ústní hodnocení, ale to se zase dětem úplně nelíbilo, že oni chtěli takový jako feedback. **POHLED DÍTĚTE, ALTERNATIVNÍ ŠKOLA, PŘEZKUŠOVÁNÍ** Takže dejme tomu, že jsme šli jako z jednoho extrému do druhého extrému (smích). A teďka jsou teda v základní škole **VE STRÍLKÁCH**, kde je to tak jako jak já jsem si vysnila a už jsem si myslela, že,

M: **To je teda klasická škola jo?**

R1: Jo, klasická ale je to malá škola, vesnická s takovým lidským přístupem. A tam je syn od druhého stupně, tam se to tak postupně tvořilo, protože ten rok začínali s námi s tím domácím vzděláváním. Takže jsme tam byli takový první, s kterými se tam zjišťovalo co a jak. No a tam teď je to tak jak jsem si celou dobu představovala. **POSTOJ ŠKOLY, KLASICKÁ ZŠ, SYSTÉM DV V ČR**

M: Takže byly spíš ty začátky krušný, teďka už se to dostalo do bodu,

R1: A od toho druhého stupně jsme na škole, kde se nám protnul ty naše představy, že víme, že čeština, matika a jazyk to dítě musí, přes to prostě nejede vlak, že to potom do budoucna je maturitní předmět, o tom není co debatovat a ostatní předměty jsou portfoliově, že so o tom popovídají, můžou si připravit prezentaci, o tom co je baví, co je zajímavá a je to o takové diskuzi a není to takové jako že řekni mi od kdy vládla Marie Terezie a které přesně já nevím, které reformy vydala a podobně. **POSTOJ ŠKOLY, OBSAH UČIVA, SPOKOJENOST** Takže to bylo v takových vlnách, že ze začátku to byla jako euforie jak to bude báječné a pak jsme hledali, abychom se protнули s těmi zkoušejícími. Ale nakonec jsme se protнули, tak je to super. **PRVNÍ IMPULS?**

M: **Tak to je fajn, že jste spokojení. No a máte třeba normálně učebnice?**

R1: Jo. Já si je kupuju sama, vybrala jsem si, co nám vyhovuje. Škola dá tematický plán a ono je to jako tak, že ty věci se opakují. Mladší dcera, že třeba bere se v 5 třídě lehce první světová válka a bere se potom v 8 třídě, ono se to prostě opakuje ty témata i v přírodopise i v dějepise a tak. Takže mladší dcera, která je teď v 6 třídě vlastně má přezkoušení co se týká těch věd jako starší syn co je v 8 třídě. Že ona to prostě zvládá ona je jakoby rychlejší, protože nebudu to opakovat vykládat defakto čtyřikrát. Takže když jsem si to uvědomila v té jeho 4 třídě a teď je to zas v 6 třídě tak jsem ju do toho vlastně přibrala a oni s tím nemají problém, že ji přezkoušuju jako osmačku v tomto. **POSTOJ ŠKOLY, PŘEZKUŠOVÁNÍ, OBSAH UČIVA, SYSTÉM VÝUKY, PRAKTICKÁ STRÁNKA VÝUKY, SOUROZENCI**

M: To je taky dobrý.

R1: Češtinu, matiku jazyk jako šestáčku a ostatní jako osmačku.

M: Na střední školu už půjdou na normální školu?

R1: jo, syn už má vybranou školu v Hradci, chtěl by jít na střední uměleckou průmyslovku obor truhlář. **SS**

M: To je hezký povolání. Teď mám tady otázku, i když už si to trochu řekla. Jakou roli hrají vaši rodiče nebo blízcí, kamarádi, sousedi, nebo ty si řekla, že s tím přišel manžel teda? Co o tom říkali ti ostatní?

R1: **Nikomu se to nelíbilo. NEGATIVNÍ POSTOJ OKOLÍ**

M: Nelíbilo se to nikomu?

R1: **Ne, říkali, že to vlastně jako nezvládneme, že experimentujeme na vlastních dětech, že oni chodili do školy a žijí a že co vlastně blbneme. KRITIKA OKOLÍ, ARGUMENTY PROTI, PODCĚŇOVÁNÍ RODIČŮ, NEGATIVNÍ POSTOJ OKOLÍ** Největší takový strach byl, jako **nebudou socializovaní, že budou někde zavřeni v bytě nebo co a že nebudou mít potom ty sociální vazby, to byly jako takový největší obavy** no. **STRACH, KRITIKA OKOLÍ, SOCIALIZACE** **A další věci, že moje mamka je učitelka, že přece nemůžu já být schopná je naučit všechno to co X učitelů potom třeba chemii, fyziku a většinou mi říkali, že dobře tak ten první stupeň ještě třeba dáš ale jak dáš potom ten druhý. No a vlastně už to budeme mít téměř za sebou (smích) PEDAGOG V RODINĚ, POSTOJ OKOLÍ, PODCĚŇOVÁNÍ RODIČŮ, NÍZKÁ PODPORA OD BLÍZKÝCH**

M: Ještě mě napadá otázka, co máte za školu s manželem?

R1: Já mám gympl a vystudovanou fyzioterapii, to je magisterský obor a manžel má nějakou střední nějaká informatika a vysokou má utebečko nějaký inženýrský něco s počítači. Oba jsme vysokoškoláci. **VZDĚLÁNÍ RODIČŮ**

M: V čem vidíte největší přínos domácího vzdělávání pro svou rodinu, pro vaše děti?

R1: **Svobodu (smích), možnost organizovat si sami ten čas, nezávisle na tom, jestli je běžný týden víkend, nezávisle na místě, jestli jste tady nebo někde jinde a takové učení těch dětí zodpovědnosti. Že jsou sami zodpovědní, za to vzdělání, za ten svůj čas, jak ho vyplní, že to není dané, že musí v 8 hodin někde sedět a být nastoupeni, že si můžou začít třeba v 9 a pak zjistí, že to třeba do 12 nestíhá a vidí, že jdou děti ze školy a jsou venku a prostě takové to učení a reálně setkávání se s tím, že nade mnou teda nikdo nestojí nebo jako já nad nimi stojím to jo ale to je prostě jiný. Čím jsou starší tak mají víc a víc možnost volby i sami se s tím učením sami hrát. Vědí, co je čeká na tom přezkoušení, takže hrají si s tou zodpovědností a plánují si to i jako sami. SVOBODA, TIMEMANAGEMENT, ZODPOVĚDNOST**

M: Vy jako rodiče máte kamarády, že taky vzdělávají děti doma?

R1: Ano máme, ale oni defakto někdo to má půl na půl a další jsou v takové alternativní škole. **KAMARÁDI RODIČŮ**

M: Máte nějaký pozitivní zážitek spojený s domácím vzděláváním? Něco pozitivního a něco negativního.

R1: Pozitivní je, napadá mě, že se u nás ráno nespěchá, že se v klidu vstane, nehoníme se, že někde musíme být na čas, jestli je 8 nebo půl 9. To jsem zažila, když byla ta mladší dcera ve školce a ten syn v první třídě já jsem si tam uvědomila, že tohle fakt ne (smích) a to trvalo jen dva týdny

(smích). Měla jsem pocit, že jsem v okresním závodě, kde musím stíhat a škaredě se na mě dívají, když tam to dítě je 8.01 a ne za pět 8 a že si ho můžu vyzvednout buď hned po škole ve 12, nebo potom už musí do družiny a můžu ho vyzvednout až ve 3 a když tam přijdu ve 12, musím zvonit na zvonek třídní učitelky a když tam přijdu ve 2 tak musím zvonit na zvonek družinářky (smích).

NESPOKOJENOST S REŽIMEM/SYSTÉMEM, TIMEMANAGEMENT Takže já za ty dva týdny jsem byla úplně jako div živa z toho. Já vím jako, že bych si pak zvykla, ale já jsem si nechtěla zvyknout (smích). Já jsem taky byla ráda, že syn řekl, že tam chodit nebude. **SPOKOJENOST, POHLED DÍTĚTE, SHODA DÍTĚ-RODIČ** A negativní teda asi v tom, že jsem vlastně máma a na druhou stranu učitelka. **KONFLIKT ROLÍ – RODIČ/UČITEL** To je něco, s čím vlastně celých 8 let jsou situace, kdy si prostě řeknu prdím na to škola školou, ať si říkají, co chtějí, teď jsem prostě máma, stopujeme to. Někdy to totiž dojde na nějakou hranu, že se na ně zlobím, proč to nechci udělat, nebo proč se nebudeš učit ty větné členy (smích) ale pak si řeknu, že mi to za to nestojí ta atmosféra a řeknu si, kašlu na to, jsem máma. A jako máma tady mám dělat pohodu a klid a ne dusno kvůli nějakým věcem, když už mi přišly testy (smích). Takže negativum rozlišování těch rolí, že se to musí. **KONFLIKT ROLÍ RODIČ/UČITEL, SLABÁ STRÁNKA DV**

M: Můžeš teď popsat ten Váš denní režim.

R1: Tak, většinou od toho září do konce května, je to tak že. Já jim napíšu týdenní plán. Ono to nepůjde říct denně, já to řeknu ročně. Já si nakoupím ty učebnice, podívám se, co by měli umět a rozvrhnu si to, aby to mohli udělat za těch 8 měsíců plus minus. Z toho potom vychází nějaký týdenní plán, který jim potom dám a oni se na ten týdenní plán podívají a rozvrhnou si to, aby to do toho pátku stihli. **PRAKTICKÁ STRÁNKA VÝUKY, SYSTÉM VÝUKY, ZODPOVĚDNOST**

M: Oni sami?

R1: Jo, oni sami. Což se dceři daří a synovi se to občas daří hůř (smích). Synovi tam občas něco zůstává, něco se mu nechce, něco prostě neudělá moc rychle, nebo si z toho vybere pár cvičení a už je to jako hotovo, takže udělají si týdenní plán. Některé týdny se to podaří perfektně, některé týdny se to nepodaří podle představ (smích). No a ráno vstanou a rozvrhnou si, co a jak a kdy si udělají, dopoledne si to dělají, tak že to mají hotové většinou do půl 10, do 10 maximálně a přinesou mi to. **PRAKTICKÁ STRÁNKA VÝUKY, ZODPOVĚDNOST, INDIVIDUALITA DÍTĚTE**

M: Co třeba dělají, co v tom je?

R1: Čeština, matika a jazyk ta gramatika

M: To jsou jako nějaký písemky co jim dáváš nebo,

R1: Né, normálně to mají učebnici a pracovní sešit. Tak mají napsané, která cvičení mají za ten týden zvládnout, které stránky a oni to udělají. Když něčemu nerozumí tak mě zavolají ale většinou né protože jim vtloukám do hlavy a chci, aby to zvládli sami, protože ta většina věcí je tam vysvětlená a napsaná, že by mohli sami pochopit. Když je něco napsané v češtině tak jim to zadání řeknu třeba zjednodušeně, aby to pochopili. Tak do těch 10 to mají většinou napsané, pak mi to přinesou, já to do půl hodinky zkontroluju, pak za mnou přijde jeden a probereme to, kde třeba chyboval nebo co vážlo a přijde druhý, taky to probereme, a když zjistím, že je něco jako těžšího a tak ráno jako začneme a u syna ráno sedím, jak on je třeba teď v té 8 třídě, tak v té maticce co třeba nechápe tak to řešíme hned **ZPĚTNÁ VAZBA RODIČE K DÍTĚTI, INDIVIDUALITA DÍTĚTE**. Mívají dopoledne ještě hodinu přes skype angličtinu s rodilou mluvčí. **ODBORNÁ PEDAGOGICKÁ POMOC** Mívají kytaru nebo ona klavír, že takhle dopoledne mají stihnout ještě tyhle svoje věci, no a od 1 do 20 po bédě míváme vědy. **MIMOŠKOLNÍ AKTIVITY** To si třeba řeknu,

tak tento týden bude přírodopis, já z tama vycucnu ty důležité věci, pobavíme se o tom, najdou si třeba nějaké videa **INTERAKTIVNÍ PRVKY VÝUKY**, pustí si je a další den si uděláme zápisky. Ty nejdůležitější věci si napíšu svými slovy, nalepí nějaké obrázky, vystřihneme z pracovních sešitů, dělají nějakou koláž, aby potom při tom přezkoušení dokázali něco o tom říct. Pak mají volno.

SYSTÉM VÝUKY, PRAKTICKÁ STRÁNKA VÝUKY, ZODPOVĚDNOST, TIMEMANAGEMENT, POMOC OD RODIČŮ, „ŠKOLA HROU“

M: Pak jdou ven za kamarády? Kde se seznámili s kamarády?

R1: Mají kamarády, se kterými se setkáváme jako rodiny, se kterými se třeba známe z toho domácího vzdělávání nebo alternativního. Pak máme kamarády, kteří jsou třeba moji kamarádi, ti dospělí a oni mají stejně staré děti. Dál mají z kroužků, nebo sousedy. Chodí do kroužků, syn chodí v pondělí na cvičení, v úterý chodí do dramátáku oba dva, ve středu dcera výtvarka, syn má ještě deskové hry, no prostě různě to střídají, někdy plavání. **SOCIALIZACE, MIMOŠKOLNÍ AKTIVITY, KAMARÁDI RODIČŮ, KAMARÁDI DĚTÍ**

M: **Co je pro Vaše dítě specifické, co ho odlišuje od ostatních dětí?**

R1: Syn je snadno zapamatovatelný, je hodně veselý, komunikativní a takový optimistický, je ho všude plno, hodně emotivní a myslím si, ale to je jen domněnka, že tím že nechodí do té školy tak je takový pořád že se to vůbec nezměnilo, že dává na jev emoce, je mu jedno co si ostatní myslí, protože nezažil moc nějaké negativní reakce. Takže taková jako veselá kopa, které je všude plno. Kytaru nemá problém vzít před cizíma lidmi v hospodě. Nemá v sobě takové to, ježiši co když to zkazím a co si o mě budou myslet a tak, takže toto si myslím, že ho odlišuje. Myslím si, že díky tomu, že je doma si mohl uchovat tady toty svoje povahové rysy, to svoje já. **INDIVIDUALITA DÍTĚTE, SPONTÁNNOST, VÝHODA DV** A dcera ona je zase hodně jakoby, že zapadne, ona je se všema kamarádka, ji taky mají všichni rádi, povahový rys její je, že je přizpůsobivá, dokáže se okamžitě aklimatizovat, jak se chovat, takže taková jako milá, společenská holka a to zase si myslím, že díky tomu, že není v té škole tak má spoustu času a je kreativní. **KREATIVITA** Různé maluje, vyrábí a tak takže ta se podle mě odlišuje tím, že dokáže pořád být hodně tvořivá a vyrábět fakt jako hodně. Že nemá k tomu žádnou averzi. Má jako velkou motivaci pořád něco tvořit. A myslím si zase, že kdyby byla ve škole a furt ji někdo říkal něco, co má dělat, že to má být takové makové, do něčeho se škatulkovat tak že by asi netvořila tak jak teď. Má svobodnou mysl. **KREATIVITA, ŠKATULKOVÁNÍ VE ŠKOLE, INDIVIDUALITA DÍTĚTE**

M: **Dobře. Další otázka je, jaké je tvoje zaměstnání? Jak se to skloubí s tím domácím vzděláváním?**

R1: Já jsem doma (smích) Já jsem žena v domácnosti. My jsme dospěli do bodu, kdy to nejde prostě skloubit. Ze začátku jsem se snažila to skloubit, té práce jsem ubírala postupem času. Pracovala jsem sama na sebe a vždycky jsem si tu práci organizovala tak aby se to dalo dohromady s tím naším rodinným životem. No a té práce bylo míň a míň až sem přišla do bodu, kdy jsem zjistila, že to nechci. Bavilo mě to tady doma s nimi. Uvědomila jsem si, že je potřeba být v těch chvílích s těmi dětmi doma. **Když jsem doma tak máme možnost hned všechno probrat veškerý pozitivní i negativní věci, veškerý konflikty co se stalo i venku s kamarády a tak, že nemuseli čekat, než přijdu z práce domů, že se neuzavřeli do sebe.** U nás se pořád mluví, něco se diskutuje, něco se řeší. Chci, aby ty děti měli nějaký přehled. Tak ono to zabere ten čas. **DISKUZE, VZTAH RODIČ-DÍTĚ, DV JAKO „PRÁCE“**

M: **Už si na začátku mluvila o sobě jako o vzdělavateli, tak mi řekni, jakou máš jako rodič vzdělavatel nevýhodu?**

R1: No tak, výhodu mám tu, že znám to svoje dítě, vím, jak se projevovale už jako předškolní dítě, co na něho platí, jakým způsobem přemýšlí, jakým způsobem se učí, takže se to dalo krásně využít. Já jako vzdělavatel syna, vím, že je to kluk, který potřebuje být furt venku tak když byl malý tak v te druhé třetí třídě ho nešlo učit někde u stolu, takže čtení a učení písmenek se učil podle značek a venku a čtení něčeho co ho zaujalo venku a tak. Takže to je ta výhoda, že se mohou učit oba dva přesně tím způsobem, který je po ně charakteristický a jakoby nejvýhodnější časově.

TIMEMANAGEMENT, INDIVIDUALITA DÍTĚTE A nevýhoda je to, že jsem vzdělavatel a matka, že občas ten vzdělavatel ví, že jsem mezi takovými mlýnskými kameny. Rozhodli jsme se nedat tu dceru do toho systému, protože nám to nedává smysl, co se v těch školách jako děje a učí.

NESPOKOJENOST SE SYSTÉMEM Ale musíme jít na to přezkoušení, musíme obsáhnout nějaké věci. Nastavili jsme si to učení tak aby byl v 9 třídě schopný se rozhodnout pro cokoli a zvládnout přijímačky kamkoliv. **SŠ** Spousta věcí ale ve škole nedává smysl. **NESPOKOJENOST SE SYSTÉMEM** No a já jako vzdělavatel před těma dětma stojím a vím, že to jako nemá smysl, a oni se mě ptají, proč se to mají učit, že to nemá smysl a já jim řeknu, že vím, že to nemá smysl, ale nechci věnovat energii do toho, že bych měla měnit nějaké rámcové programy nebo něco takového. **KONFLIKT ROLÍ RODIČ/UČITEL**

M: Jaké tvoje osobní rysy (povaha a vlastnosti) se promítají v tom, jak přistupuješ k tomu vzdělávání?

R1: No, projevuje se to tak že, jsem ta šprtka (smích) ta zodpovědná, která měla vždycky samé jedničky, která vystudovala to gymnázium, vystudovala tu vysokou školu a vlastně v okamžiku kdy je potom to přezkoušení tak já si to jako beru i osobně taková jakoby (přemýšlí) **ZODPOVĚDNOST, RODIČ ŠPRT**

M: Tvoje vizitka?

R1: moje vizitka, jak jsem je to naučila, ale to tak vlastně jako není, že jo (smích). Protože on když se prostě něco naučit nechce, nebo nechce něco vědět tak to prostě vědět nebude (smích) Takže tenhle ten povahový rys se tam objevuje, že vlastně můžou být rodiče, kterým je spousta věcí jedno, které mě jedno nejsou, já chci, **aby uměli psát, číst, počítat (smích) psát bez gramatických chyb, aby se dokázali zapojit do diskuze, a vždycky jim říkám, budeš potom mít obraz a zvuk.** **IDEÁLY RODIČŮ, PŘEDSTAVY RODIČŮ O VZDĚLÁNÍ DĚTÍ**

M: **Můžeš teď ještě dodat, jaké jsou ty vzpomínky na tvoji školu?**

R1: No, na moji školu (přemýšlí)

M: Že ty si tam chodila jako denně do té školy, tak jak na to vzpomínáš?

R1: Spousta času, který tam musím trávit, učím se věci, které mi nedávají smysl, ale chci ty jedničky, takže se je naučím a u nás to tak bylo, protože mamka, teď už je v důchodu, ale byla učitelka, takže tam to bylo pochopitelné a podvědomě já jsem to tam měla, jakože musí být jedničky. Bylo toho moc, nedávalo mi to smysl, ale je to potřeba, protože potřebuju mít ty výsledky, potřebuju mít to vzdělání, abych měla dobrý a úspěšný život, musím mít tu vysokou školu, nejlépe červený diplom a prostě všechno toto zaručuje ten spokojený život a přesně takhle jsem to měla já za té školy. Ale gympl jsem úplně nesnášela. **PEDAGOG V RODINĚ, RODIČ ŠPRT, NESPOKOJENOST SE SYSTÉMEM, IDEÁLY RODIČŮ, DŮLEŽITOST VZDĚLÁNÍ**

M: Takže kdyby mamka prostě přišla a řekla, pojď, budu tě učit doma, tak bysto asi brala tenkrát, myslíš?

R1: No, myslím si asi, že jo, protože já jsem dělala vrcholově sport házenou, takže já jsem ve třetíáku a čtvrtáku měla individuální výuku a já už jsem se pak učila sama, že jako kdyby mi ještě řekla, můžeme to udělat nějak oficiálně, tak to bych po tom asi skočila. **SPORT JAKO DŮVOD K DV, OSOBNÍ ZKUŠENOST S DV Z DĚTSTVÍ**

M: Tak jo, tak poslední otázka a pak se zeptáme něco manžela. Co se ti teda obecně líbí na tom konceptu domácího vzdělávání?

R1: Líbí se mi, že může člověk k tomu dítěti přistupovat individuálně a soustředit se na ty jeho typické povahové rysy, charakteristické, které ho odlišují od ostatních a nemusí se tlačit do nějakých průměrů a norem a něčeho. **Vlastně může si rozvíjet tu svoji osobnost v tom, co ho baví a nepálit ten čas, že to je úplně minimum času, co musí strávit nad tím, co mu úplně nedává smysl. A když vidí, že něco dělají jinak, než většina tak to neberou negativně, ale pobavíme se o tom, proč to jako tak dělá. Jsou víc sebevědomí a míň ovlivnitelní a ovladatelní, což je super. V tom já vidím ten benefit, že z nich rostou zdravě sebevědomí a spolupracující, ale na druhou stranu a zodpovědní lidi tak to se mi líbí.** **INDIVIDUALITA DÍTĚTE, VÝHODY DV, ŠKATULKOVÁNÍ VE ŠKOLE, TIMEMANAGEMENT, DISKUZE, SEBEVĚDOMÍ DĚTÍ, ZODPOVĚDNOST**

M: Dobře, tak jo, tak moc děkuju tedy.

R1: No, není zač.

PŘÍLOHA P III: UKÁZKA KÓDOVÁNÍ

ABSENCE TLAKU – R4
ALTERNATIVNÍ ŠKOLA – R1, R3, R4, R5
ARGUMENTY PROTI – R1
ATMOSFÉRA DOMA - R2, R5
AUTORITA UČITELE – R3
CESTOVÁNÍ – R1, R2, R3, R5
COVID - R2, R5
DISKUZE – R1
DV JAKO „PRÁCE“ – R1
DŮLEŽITOST VZDĚLÁNÍ – R1
FINANCE - R2, R3, R4, R5
FLEXIBILITA UČENÍ – R3
FLEXIBILITA DV – R3, R5
IDEÁLY RODIČŮ – R1, R3
IGNORACE NÁZORŮ OKOLÍ - R2
INDIVIDUALITA DÍTĚTE – R1, R2, R3
INDIVIDUALITA V DV – R3
INTERAKTIVNÍ PRVKY VÝUKY – R1, R2, R3
KAMARÁDI RODIČŮ – R1
KAMARÁDI DĚTÍ - R1, R5
KLASICKÁ ZŠ – R1
KOMUNIKACE – R4, R5
KOMUNITNÍ VZDĚLÁVÁNÍ – R3, R4
KONFLIKT ROLÍ RODIČ/UČITEL – R1, R3
KONTAKT S PŘÍRODOU – R3
KREATIVITA - R1, R4
KRITIKA OKOLÍ - R1
MIMOŠKOLNÍ AKTIVITY – R1
MONTESSORI – R3, R5
MOTIVACE - R1, R5
MOTIVACE DĚTÍ – R3, R5
NAJETÍ NA DV – R1
NEGATIVNÍ POSTOJ OKOLÍ – R1, R2
NESPOKOJENOST S REŽIMEM/SYSTÉMEM – R1, R2, R3, R5
NÍZKÁ PODPORA OD BLÍZKÝCH – R1
OBDIV - R2, R5
OBSAH UČIVA – R1
OPORA V OKOLÍ - R3, R4
OSOBNÍ ZKUŠENOST S DV Z DĚTSVÍ – R1, R5
OSOBNÍ ZKUŠENOSTI SE ŠKOLOU - R2, R3, R5
ODBORNÁ PEDAGOGICKÁ POMOC – R1, R2
PEDAGOG V RODINĚ - R1
PEDAGOGICKÉ VZDĚLÁNÍ RODIČE – R3, R4
PODCEŇOVÁNÍ RODIČŮ - R1
POHLED DÍTĚTE – R1, R4, R5
POMOC OD RODIČŮ – R1
POPULARITA DV - R2
POSTOJ ŠKOLY – R1, R2

POZITIVNÍ POSTOJ OKOLÍ - R2, R3
PRAKTICKÁ STRÁNKA VÝUKY - R1, R3, R4
PROSTOR K ROZVOJI - R3, R5
PRVNÍ IMPULS - R1, R2, R4, R5
PŘÁTELE RODIČŮ - R3, R4, R5
PŘEDSTAVY RODIČŮ O VZDĚLÁNÍ DĚTÍ - R1, R5
PŘEZKUSOVÁNÍ - R1, R4
RADOST Z UČENÍ - R3, R4, R5
RESPEKT - R4, R5
RODIČ ŠPRT - R1, R3, R5
RODIČ V ROLI UČITELE - R3, R4
SAMOSTATNOST DĚTÍ - R3, R5
SEBEVĚDOMÍ DĚTÍ - R1, R5
SMYSL V UČENÍ - R3
SHODA DÍTĚ-RODIČ - R1
SLABÁ STRÁNKA DV - R1
SOCIALIZACE - R1, R2, R4, R5
SOUROZENCI - R1, R5
SPOKOJENOST - R1, R4, R5
SPONTÁNNOST - R1, R5
SPORT JAKO DŮVOD K DV - R1
SŠ - R1, R3, R4
STRACH - R1, R5
SVOBODA - R1, R2, R4, R5
SYSTÉM DV V ČR - R1, R2
SYSTÉM VÝUKY - R1
ŠKATULKOVÁNÍ VE ŠKOLE - R1, R2, R3
ŠKOLA HROU - R1, R4, R5
ŠKOLA JAKO ZTRÁTA ČASU - R2, R4, R5
ŠKOLA VENKU - R3, R4
TIMEMANAGEMENT - R1, R4, R5
TRPĚLIVOST - R4
UMĚLÁ AUTORITA UČITELŮ - R2
UNSCHOOLING - R3, R4
ÚNAVA DÍTĚTE - R5
VÝHODA DV - R1, R2, R3, R5
VZDĚLÁNÍ RODIČŮ - R1, R5
VZTAH RODIČ-DÍTĚ - R1, R4
ZAMĚSTNÁNÍ UMOŽŇUJÍCÍ DV - R2, R4
ZMĚNA POSTOJE OKOLÍ - R2
ZMĚNA ŠKOLY - R1, R2
ZODPOVĚDNOST - R1, R5
ZPĚTNÁ VAZBA RODIČE K DÍTĚTI - R1